

TRẦN THỊ HIỀN LƯƠNG (Chủ biên)
TRƯƠNG PHƯƠNG NGA – NGUYỄN THỊ KIM OANH
NGUYỄN THỊ PHƯƠNG THẢO – PHẠM THỊ THUÝ

BÀI TẬP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC

TIẾNG VIỆT 5

THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018

TẬP MỘT

NHÀ XUẤT BẢN GIÁO DỤC VIỆT NAM

MỤC LỤC

TUẦN	NỘI DUNG	TRANG
	Kí hiệu dùng trong sách	2
1	Khung trời bình yên	3
2	Vui với thiên nhiên	8
3	Kỉ niệm tuổi thơ	12
4	Trí tưởng tượng phong phú	17
5	Trên miền non cao	22
6	Một thế giới náo nhiệt	26
7	Thanh âm trên đồng quê	31
8	Vòng quay thời gian	36
9	Ôn tập giữa học kì 1	41
10	Bài học từ cuộc sống	45
11	Những môn học yêu thích	50
12	Bầu trời mộng mơ	55
13	Cha mẹ luôn bên con	60
14	Đẹp như tranh	65
15	Bức ảnh trong tâm trí	70
16	Điện ảnh và cuộc sống	75
17	Thanh âm núi rừng	79
18	Ôn tập cuối học kì 1	84

KÍ HIỆU DÙNG TRONG SÁCH

- Hoạt động khám phá
- Hoạt động luyện tập
- Hoạt động vận dụng

Khung trời bình yên

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Hàng sấu bên đường

Theo Nguyễn Thị Như Trang

Phố nhà Liên ở là một phố lâu đời của Hà Nội. Phố có hàng sấu già, rẽ bành trồi lên đội gõ cả vỉa hè. Liên không biết ai là người trồng hàng cây đó và nó có từ bao giờ, chỉ biết rằng khi mẹ sinh ra Liên, hàng sấu vẫn đứng đó rủ bóng mát xuống lòng phố.

Đối với cô bé, hàng sấu như người bạn quen thuộc. Bàn học của Liên kê ngay bên cửa sổ có cây sấu cao to nhất phố. Mỗi sáng ngồi học nhìn lên, Liên lại thấy lá sấu lao xao như lời chào hỏi ân cần. Và, vòm trời rộng thoáng qua kẽ hở của những cành lá đan thưa như càng biếc xanh, trong vắt. Lúc gấp bài khó, ngẩng nhìn lên, Liên cảm thấy những phiến lá xác xào như khuyến khích cô bé đừng mệt mỏi, nản lòng. Bởi vậy, Liên rất yêu cây và hiểu tất cả những biến đổi của cây qua từng mùa mưa nắng. Này nhé, khi mùa thu đến, gió heo may về, ánh sáng màu lơ nhạt toả khắp không trung, ấy là lúc chất chua trong những trái sấu bắt đầu dịu lại, màu xanh lợt dần chuyển sang màu trắng ngà, rồi vàng hươm lên. Và, khi đó, những quả vàng chói lấp ló trong đám lá xanh có sức hút mãnh liệt hơn bất cứ lúc nào. Những phiến lá mỏng mảnh như dày ra, cứng cáp hơn, vòm lá sầm lại một màu xanh đậm đặc như thể cây đã tự khoác lên

tấm áo thăm màu đẽ chống chọi với những ngọn gió bắc cắt ruột. Còn về mùa hạ, khi những chú ve tinh giấc sau suốt một mùa mưa rả rích lại leo lên cây hát ca và chờ uống sương đêm, ấy là lúc những viên bi xanh treo trên cành lớn nhanh như thổi. Liên thích nhất là được nhìn cây sấu về mùa xuân. Dưới những giọt mưa ấm áp, lá sấu già trở nên vàng mượt. Rồi chỉ trong một đêm, sáng nhìn ra, hè phố bỗng như được lát một lớp vàng chói lọi. Đâu đó trong rãnh nước rỉ rả chảy ở bên kia đường, dăm ba chiếc lá vàng trôi thong thả hệt như những chiếc thuyền lộng lẫy của nàng công chúa trong chuyện xưa...

Cô bé ngày mỗi lớn lên giữa khu phố lâu đời của mình cùng mỗi mùa đổi thay của hàng cây đứng bên hè phố.

a) Ở đoạn mở đầu, cô bé Liên đã giới thiệu những gì về hàng sấu bên hè phố nhà mình?

- Những cây sấu đã già.
- Rễ cây
- Bóng lá
-

b) Vì sao Liên rất yêu cây sấu bên ô cửa sổ và thấy hàng sấu như người bạn quen thuộc của mình?

.....

.....

.....

c) Theo cảm nhận của Liên, cây sấu hiện ra như thế nào qua mỗi mùa?

Mùa xuân

Chất chua trong trái sấu bắt đầu dịu lại, màu xanh lợt dần chuyển sang màu trắng ngà, rồi vàng hươm lên. Và, khi đó, những quả vàng chói lấp ló trong đám lá xanh...

Mùa hạ

Những phiến lá mỏng mảnh như dày ra, cứng cáp hơn, vòm lá sầm lại một màu xanh đậm đặc như thể cây đã tự khoác lên mình tấm áo thăm màu đẽ chống chọi với gió bắc cắt ruột.

Mùa thu

Dưới những giọt mưa ấm áp, lá sấu già trở nên vàng mượt. Rồi chỉ trong một đêm, sáng nhìn ra, hè phố bỗng như được lát một lớp vàng chói lọi...

Mùa đông

Khi những chú ve tinh giấc sau mùa mưa lại leo lên cây hát ca và chờ uống sương đêm, ấy là lúc những viên bi xanh treo trên cành lớn nhanh như thổi.

- d) Qua cách quan sát, cảm nhận về những chiếc lá sấu vàng rơi bên đường, em thấy Liên là người thế nào?

.....
.....
.....

2 Luyện từ và câu

Ôn tập về các từ loại đã học (danh từ, động từ, tính từ)

- a) Viết các từ in đậm trong đoạn văn dưới đây vào nhóm thích hợp.

Phố **nhà** Liên ở là một phố **lâu đời** của Hà Nội. Phố có hàng sấu **già**, rẽ bành **trồi** lên **đội** gò cả vỉa hè. Liên không biết ai là người **trồng** hàng **cây** đó và nó có từ bao giờ, chỉ biết rằng khi mẹ sinh ra Liên, hàng **sấu** vẫn **đứng** đó rủ bóng **mát** xuống lòng phố.

Danh từ	Động từ	Tính từ
.....
.....

- b) Tìm trong bài *Hàng sấu bên đường* danh từ theo các nhóm dưới đây:

- 1 danh từ chỉ người:
- 1 danh từ chỉ con vật:
- 1 danh từ chỉ thời gian (1 buổi trong ngày):
- 1 danh từ chỉ hiện tượng thiên nhiên:

- c) Tìm trong bài 2 động từ chỉ trạng thái cảm xúc của Liên đối với cây sấu.

.....

- d) Tìm 2 – 3 tính từ nêu đặc điểm của những sự vật dưới đây. Đặt câu nêu đặc điểm của mỗi sự vật.

Sự vật	Tính từ nêu đặc điểm của sự vật	Đặt câu
bầu trời

Sự vật	Tính từ nêu đặc điểm của sự vật	Đặt câu
phố xá

3 Viết

Luyện viết văn kể chuyện sáng tạo

- a) Đọc bài văn dưới đây và thực hiện yêu cầu nêu trong bảng.

Tôi đã đọc tập truyện “Chiếc gương trung thực” của nhà văn Văn Biển, trong đó có câu chuyện “Cô bé và cánh bướm” rất thú vị. Con bướm có đôi cánh vàng viền đỏ đã kể cho một cô bé nghe câu chuyện mà họ hàng mình truyền lại.

...Ngày xưa, Thượng đế tập hợp muôn loài lại để phân phát kho thuốc nhuộm. Khi cửa kho vừa mở, gấu đã chực sẵn ngoài cửa từ bao giờ, chụm cả bốn chân nhảy ùm vào một thùng gần nhất. Lúc gấu chui ra, ai nấy cười lăn. Toàn thân chú đen như cột nhà cháy. May mà miệng ngậm chặt nên đến nay gấu còn giữ được bộ răng trắng. Đến lượt báo, anh chàng lấy hai tay vục lấp vực để vào mẩy chiếc thùng rồi thoa lên khắp người, bộ lông của anh chàng lỗ chỗ màu đen, vàng, trắng, nhưng nom khá dễ coi. Hổ thì chẳng mấy thiết tha với cái mẽ bên ngoài nên chỉ quét vội lên mình một lớp thuốc nhuộm màu vàng sẫm. Sư tử biết vẻ đẹp của mình là ở cốt cách oai phong lẫm liệt, nên cũng chỉ thoa lên người lớp thuốc nhuộm màu vàng, để tôn lên vẻ uy nghi của một đấng chúa sơn lâm. Bò rừng như biết cuộc đời sau này của mình gắn liền với ruộng đất nên cũng chọn màu vàng nâu giản dị. Trâu, voi chậm chạp, đến muộn, chỉ còn loại thuốc nhuộm màu xám, đành nhuộm tạm vậy...

Rôm rả, sổt sắng nhất với màu sắc là cá, tôm, cua, bướm và các loài chim. Các cô gái con vua Thuỷ Tề bỏ rất nhiều công tó vẽ cho mình những chiếc vây, những cặp vi, những bộ đuôi sắc màu tinh tế, uyển chuyển. Họ nhà bướm và họ nhà chim cũng không thua kém về nghệ thuật trang trí nên đã vẽ cho mình những bộ lông, bộ cánh đẹp nhất.

Câu chuyện là lời giải thích thú vị, hóm hỉnh về màu sắc của các loài vật, đọc một lần là nhớ mãi.

Mở bài	<ul style="list-style-type: none"> – Từ đầu đến – Nội dung chính:
Thân bài	<ul style="list-style-type: none"> – Tiếp theo đến – Nội dung chính:
Kết bài	<ul style="list-style-type: none"> – Phần còn lại. – Nội dung chính:

- b) Em học tập được điều gì về cách viết đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc đối với một người gần gũi, thân thiết với mình?

A

Thượng đế nói: "Thuốc nhuộm trong kho của ta có rất nhiều màu. Các ngươi chọn một màu mà mình yêu thích, hoặc phối các màu lại với nhau cho rực rỡ.

B

Nhin những loài cá lóng lánh bơi lội dưới nước, ngắm những cánh bướm đủ sắc màu dập dờn trong nắng, ai ai cũng phải trầm trồ thán phục và không ngớt lời khen ngợi.

– Đoạn A:

– Đoạn B:

- c) Em hãy viết thêm lời thoại cho một con vật trong câu chuyện để bài văn có thêm chi tiết sáng tạo.

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Buổi sáng ở rừng

Hoài Khanh

Te te chấp chới tiếng gà
Chim muông ríu rít ùa ra khắp rừng
Chú hươu nhảy nhót tung tung
Bác voi ngáy ngủ lủng khùng bước đi.

Thảnh thơi ông núi khù khì
Vươn vai nghe suối thăm thì bên tai
Mải xem lũ khỉ ôn bài
Mặt trời nhăn nhó ngã nhoài ngọn cây.

Dịu dàng khăn lụa chị mây
Vắt ngang sườn dốc hứng đầy hương hoa
Bé thơ váy áo xập xoà
Gọi nhau địu chữ vượt qua cổng trời.

- a) Những từ ngữ, hình ảnh nào trong bài thơ cho thấy cảnh vật hiện ra vào buổi sáng sớm?
-
.....

- b) Trong bài thơ, những vật nào được nhân hoá? Chúng được nhân hoá bằng cách nào?

Vật được nhân hoá	Cách nhân hoá
Núi	<ul style="list-style-type: none">– Được gọi bằng “ông”.– Có đặc điểm như người: “khù khì”.– Có cử chỉ, hành động như người: “Vươn vai nghe suối thăm thì bên tai”. <p>.....</p>

- c) Nêu tác dụng của biện pháp nhân hoá trong bài thơ.
-
.....

- d) Nêu cảm nghĩ của em về hình ảnh em học sinh vùng cao qua 2 dòng thơ cuối bài.
-
.....

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về đại từ

- a) Viết các đại từ in đậm trong câu chuyện dưới đây vào nhóm thích hợp.

Sói và sóc

Sóc nhảy nhót chuyền cành thế nào ngã trúng ngay vào một con sói đang ngủ. Sói choàng dậy tóm được sóc, định ăn thịt. Sói bèn xin sói tha mạng cho mình. Nghe **vậy**, sói liền bảo:

– Thôi được, **ta** sẽ thả **mày**, nhưng hãy trả lời câu hỏi của ta: **Sao** họ nhà sóc **chúng mày** lúc nào cũng vui vẻ, đùa nghịch, nhảy nhót trên cây cao, trong khi ta thì lúc nào cũng thấy buồn rầu?

Sóc nói:

– Ông cứ thả cho cháu lên cây đã. Trên đó cháu sẽ nói cho ông rõ, chứ không cháu sợ ông quá.

Sói thả sóc ra, thế là sóc tốt lên cây và nói chồ xuống:

– Họ nhà sóc **chúng tôi** vui vẻ là vì chúng tôi hiền lành và chẳng làm điều ác cho ai cả.

(Theo *Truyện ngụ ngôn*)

Đại từ thay thế	Đại từ nghi vấn	Đại từ xưng hô và danh từ dùng để xưng hô
.....
.....
.....

- b) Đóng vai sóc để trò chuyện tiếp với sói. Viết lại những câu nói đó và gạch dưới các đại từ được sử dụng trong câu.

3 Viết

Luyện viết bài văn kể chuyện sáng tạo

Lập dàn ý cho 1 trong 2 đề bài dưới đây:

Đề 1. Viết bài văn kể sáng tạo câu chuyện Sói và sóc bằng cách thêm lời thoại, thêm lời kể, lời tả hoặc thêm đoạn kết cho câu chuyện.

Đề 2. Viết bài văn kể sáng tạo câu chuyện Sói và sóc theo vai một nhân vật trong câu chuyện.

Mở bài: Nêu những nội dung cần giới thiệu (giới thiệu tên câu chuyện hoặc giới thiệu mình là nhân vật nào).

Thân bài: Liệt kê các sự việc theo đúng trình tự, diễn biến của câu chuyện, trong đó có chi tiết sáng tạo theo yêu cầu đề bài đã chọn.

Kết bài: Nêu suy nghĩ, cảm xúc về nội dung, ý nghĩa của câu chuyện hoặc nêu kết thúc câu chuyện theo cách nhìn nhận của nhân vật mình đóng vai.

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Bài hát dỗ em

Theo Lê Phương Liên

Mẹ tôi sinh em bé gái. Thế là trong nhà tôi có thêm tiếng khóc tiếng cười của em tôi. Tôi không dám bế em trên tay, lại càng không dám bế em đi đi lại lại như người lớn. Tôi sợ đánh rơi em. Bố tôi mắc một cái võng để cho em bé ngủ. Đặt em bé vào cái võng ấy, đung đưa nhẹ nhẹ, em bé ngủ say và tôi thì ngồi học bài, hoặc vẽ, hoặc đọc truyện.

Nhin em bé ngủ say trên võng, tôi bỗng ước mình được bé lại, nằm trên cái võng này ngủ như là ông Thánh Gióng! Nghĩ thế, tôi bèn rón rén bế em lên rồi đặt em nằm trên giường, kề bên cái võng. Bố mẹ tôi vốn cẩn thận, đã mắc võng lại mắc trên giường,

để ngộ nhỡ ra em có ngã thì cũng ngã xuống giường. Thế là tôi nằm vỗng và đung đưa. Tôi nhắm mắt lại khoan khoái, tưởng mình đang ở trên biển cả mênh mông. Bỗng... Phụ! Rầm! Dây vỗng đứt, tôi ngã uỳnh xuống giường. Tiếng khóc của em tôi vang lên. Thật là kinh khủng. Tôi bàng hoàng bế em tôi lên. Sờ vào chân vào tay. Tôi không biết mình có làm em đau không? Tôi không biết chuyện gì xảy ra nữa. Tôi vỗ về em, tôi nựng em: "Anh xin lỗi, anh xin lỗi." Em tôi vẫn khóc oe oé. Nó chẳng hiểu "xin lỗi" là cái gì. Nó cứ khóc, khóc mãi. Bỗng nhiên lúc đó tôi nhớ ra bài hát dỗ em ngày nào tôi được nghe ở trên miền núi. Tôi cất tiếng hát. Có lẽ giọng hát của tôi chan chứa sự buồn rầu ân hận vô cùng, nên em tôi nín khóc thật. Em tôi nép vào tôi, tôi cũng ôm chặt lấy em.

Lúc ấy mẹ tôi về. Mẹ tôi lại cho em tôi bú tí. Mẹ tôi sờ tay, sờ chân em tôi. Em tôi không sao cả, em tôi bú no và cười toe toét. Mẹ tôi nhìn dây vỗng đứt và hỏi chuyện tôi.

– Lần sau con đừng như thế nữa nhé! – Mẹ tôi chỉ nói có vậy.

Sau này, anh em tôi cùng lớn lên, cùng đùa vui với nhau. Tôi đã dạy em tôi bài hát dỗ em đó.

a) Vì sao bạn nhỏ trong câu chuyện không dám bế em trên tay, không dám bế em đi đi lại lại như người lớn?

b) Nhìn em bé ngủ say trên vỗng, bạn nhỏ mong ước điều gì? Chuyện gì đã xảy ra khi bạn nhỏ thực hiện điều mình mong ước?

c) Bạn nhỏ có cảm nghĩ thế nào và đã làm những gì khi thấy em bé khóc?

d) Theo bạn nhỏ, vì sao em bé lại nín khóc?

- e) Theo em, vì sao sau này bạn nhỏ đã dạy em mình hát bài hát dỗ em?
-
-
-

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về đại từ

- a) Chọn đại từ thay thế điền vào chỗ trống trong mỗi đoạn văn dưới đây:

đây

đấy

đó

vậy

thế

ấy

Cây non đứng bên vươn cành lên ngắm màu hồng của hoa đào. “Đẹp thật, sao mình chưa nở hoa được như bạn nhỉ?”. Nghĩ, cây non chỉ biết âm thầm vươn rễ bám sâu hơn vào lòng đất.

(Theo Lê Phương Liên)

Trong thành phố có một vườn cây rộng, vòm lá xanh ngát. là vương quốc của nhiều loài cây cho bóng mát, cho hoa đẹp và hương thơm. Nơi cũng là khu vui chơi lí tưởng của bọn trẻ con chúng tôi sau giờ tan học.

(Theo Nguyễn Linh Ngọc)

- b) Đặt 2 – 3 câu hỏi để hỏi về thời gian, địa điểm, số lượng hoặc nguyên nhân. Gạch dưới đại từ nghi vấn trong câu hỏi em đặt.
-
-
-

c) Gạch dưới đại từ xưng hô và từ dùng để xưng hô trong câu chuyện dưới đây:

Đôi bạn

Đôi bạn rủ nhau vào rừng chơi. Đang đi, hai người bỗng gặp một con gấu. Một người bỏ mặc bạn, trèo tót lên cây cao. Người kia bí quá, vội nambi lăn xuống đất, nín thở giả vờ chết.

Gấu ngửi ngửi mặt người nằm dưới đất, tưởng đã chết, bèn bỏ đi.

Người ở trên cây vội tụt xuống, hỏi:

– Gấu nói gì vào tai cậu thế?

Anh bạn kia mỉm cười trả lời:

– Anh không nghe thấy à? Gấu nói với tôi rằng ai bỏ bạn lúc hoạn nạn là người không tốt.

(Theo Lép Tôn-xtôî)

- Đại từ xưng hô:
- Danh từ dùng để xưng hô:

d) Viết lời đáp của người bạn vừa ở trên cây tụt xuống. Gạch dưới các đại từ được sử dụng trong câu.

.....
.....
.....
.....

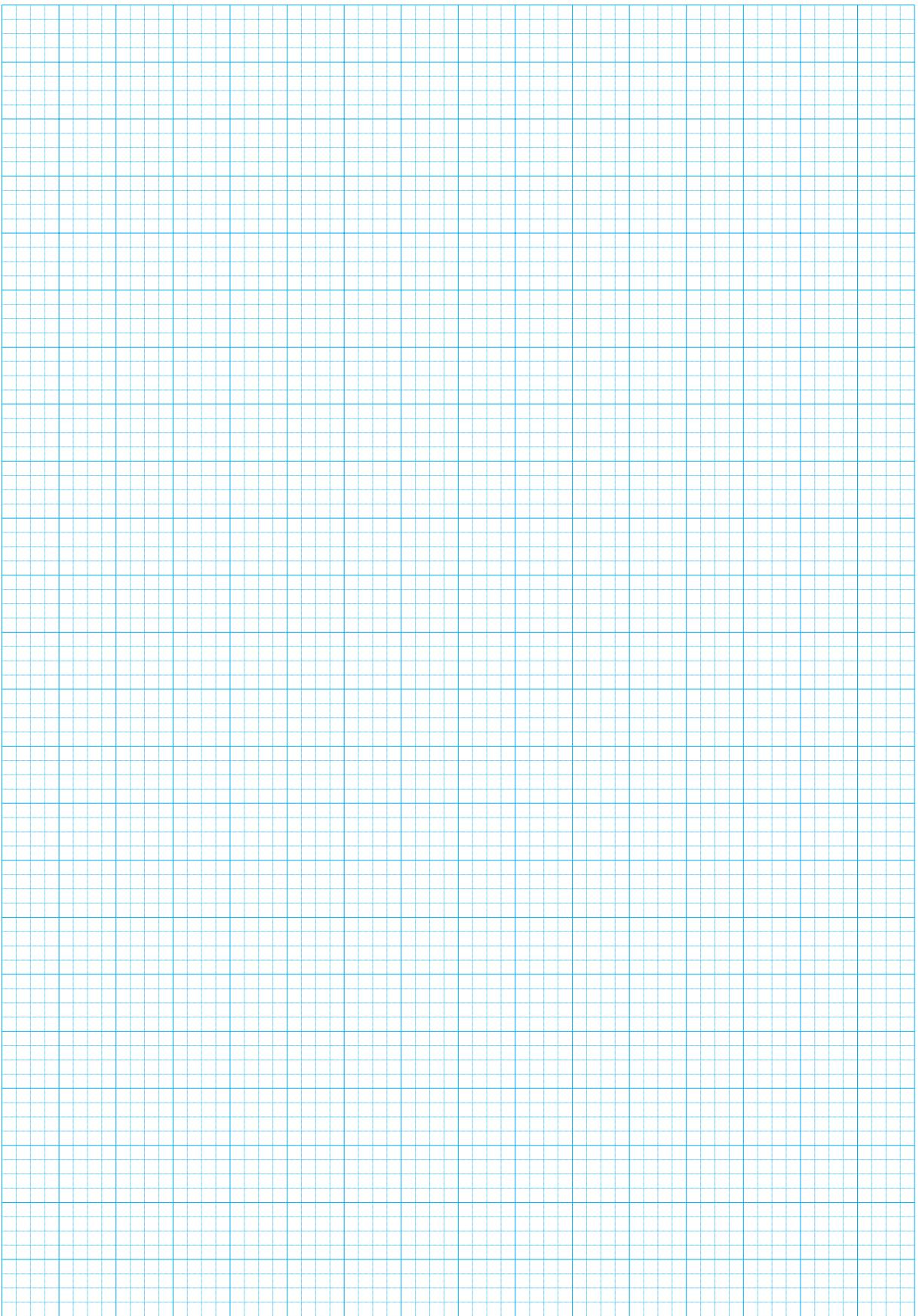
3 Viết

Luyện viết bài văn kể chuyện sáng tạo

Viết bài văn kể chuyện sáng tạo dựa vào dàn ý đã lập cho 1 trong 2 đề bài dưới đây:

Đề 1. Viết bài văn kể sáng tạo câu chuyện Sói và sóc bằng cách thêm lời thoại, thêm lời kể, lời tả hoặc thêm đoạn kết cho câu chuyện.

Đề 2. Viết bài văn kể sáng tạo câu chuyện Sói và sóc theo vai một nhân vật trong câu chuyện.

Trí tưởng tượng phong phú

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Trái Đất thuở hoang sơ

Theo Văn Biển

Có một cô bé mải mê ngắm một con bướm vàng tuyệt đẹp và được bướm kể cho nghe câu chuyện Trái Đất thuở hoang sơ.

...Ngày xưa, khi voi chưa có ngà, trâu chưa có sừng, hổ chưa có móng vuốt và chim chưa có cánh, một hôm Thượng đế tập hợp muôn loài lại để phân phát kho báu.

Kho báu dành cho các loài vật to lớn vừa mở, voi khổng lồ vội nhặt hai cái răng dài nhất cắm hai bên mép. Răng dài quá không nhai được nên quanh năm voi phải chén toàn cỏ, lá. Lâu ngày không dùng đến, cặp răng biến thành đôi ngà. Hổ lạnh lùng chọn cho mình bộ móng vuốt, tuy nó không to nhưng chắc sẽ là thứ vũ khí lợi hại. Hươu nai vốn tính trẻ con, thấy mấy cặp sừng mọc tua lên như cành cây, thích quá, cắm vội

lên đầu. Trâu, bò tính vốn điềm đạm, khiêm nhường, chỉ chọn đôi sừng nhỏ cắm hai bên trán để lúc nào cần thì tự vệ. Ngựa ở xa đến chậm, trong kho không còn gì. Thượng đế thương ngựa lành hiền, không khéo bị các con thú khác bắt nạt, bèn thổi vào chân ngựa ít gió, giúp cho ngựa chạy nhanh như bay.

Ở kho báu dành cho những loài vật bé nhỏ hơn, các chú chim vừa hót líu lo vừa chọn những đôi cánh thần tiên, có thể bay lên khỏi mặt đất. Riêng công không nghĩ đến chuyện bay nên chọn cho mình những chiếc lông dài và đẹp nhất. Đuôi xoè ra, biến thành chiếc quạt tròn rực rỡ ánh mặt trời. Đà điểu tận sa mạc chạy đến, chọn cặp cánh khá to nhưng vẫn không cất nổi tấm thân nặng nề, dành chạy bộ về sa mạc bằng cặp giò cũ. Họ nhà bướm sau khi lắp cánh vào bèn thoa một lượt phấn hồng để thi sắc với trăm hoa...

– Sao con người không đến đó? – Cô bé hỏi bướm.

– Ủ nhỉ!

Một ông lão nghe được cuộc trò chuyện giữa cô bé và bướm vàng, liền nói với cô bé:

– Con người không có vũ khí nhà Trời, nhưng bằng trí thông minh của mình, con người đã chinh phục được các loài thú dữ, bay nhanh hơn các loài chim đó thôi...

a) Trong câu chuyện mà bướm vàng kể, mỗi loài vật to lớn có đặc điểm gì và chúng đã chọn thứ gì trong kho báu nhà Trời? (Nối tên loài vật với đặc điểm và đồ vật chúng đã lựa chọn)

Con vật	Đặc điểm	Đồ vật lựa chọn
Voi	lạnh lùng	cắm vội lên đầu cặp sừng mọc tua lên như cành cây
Hổ	tính trẻ con	nhặt hai cái răng dài nhất cắm hai bên mép
Hươu nai	điềm đạm, khiêm nhường	chỉ chọn đôi sừng nhỏ cắm hai bên trán để lúc nào cần thì tự vệ
Trâu, bò	khổng lồ	chọn bộ móng vuốt, tuy nó không to nhưng sẽ là thứ vũ khí lợi hại

b) Dựa vào câu chuyện bướm vàng kể, viết câu trả lời cho mỗi câu hỏi dưới đây:

- Vì sao loài ngựa có khả năng chạy nhanh như bay?

- Vì sao chim công không biết bay như các loài chim khác?

- Vì sao đà điểu chọn được đôi cánh to nhưng vẫn chạy về sa mạc bằng cặp giò của mình?

- Loài bướm đã làm gì để có thể đeo sắc với muôn hoa?

c) Đoạn kết câu chuyện giúp em hiểu điều gì về con người

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về đại từ

a) Gạch dưới các đại từ xưng hô hoặc danh từ được dùng để xưng hô trong câu chuyện dưới đây rồi viết vào bảng phân loại.

Bò mẹ và bê con

Người nông dân nọ dắt bò mẹ và bê con ra chợ bán. Bê con thì có người mua, còn bò mẹ không được giá nên đành dắt về. Sáng hôm sau, ông thả bò mẹ đi ăn trên đồng cỏ và không thấy bò trở về.

Một ngày nọ, tình cờ người nông dân nhìn thấy bò mẹ và bê con ở trong sân nhà người làng bên, liền xin chủ nhà cho dắt bò mẹ về. Ông ta nói với bò mẹ:

– Nào, chúng ta cùng về nhà nhé!

Bò mẹ đáp:

– Cũng như ông phải về với các con ở nhà thì tôi phải ở lại đây với con tôi.

Thế là người nông dân đành phải bán nốt bò mẹ cho người chủ mới.

(Theo *Truyện ngụ ngôn thế giới*)

Đại từ xưng hô	Danh từ được dùng để xưng hô
.....
.....
.....

- b) Chép lại câu chuyện trên sau khi thay các đại từ xưng hô và danh từ dùng để xưng hô theo ý em.

- c) Điền đại từ thay thế thích hợp vào chỗ trống trong đoạn văn dưới đây:

- Tôi thích đọc truyện khoa học viễn tưởng, nhưng em gái tôi lại không thích đọc loại truyện

- Đài báo các tỉnh thành ở miền Bắc đang mưa lũ, trong khi ở miền Nam lại đang nắng chói chang.

- Sang xuân, tiết trời ấm áp hẵn lên. Vì , cây cối nở nụ đâm chồi, nảy lộc

3 Viết

Luyện viết bài văn kể chuyện sáng tạo

Đọc lại bài văn em đã viết ở tuần 3, viết lại một đoạn cho hay hơn.

Tuần
5

Trên miền non cao

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Đồng Văn

Đỗ Toàn Diện

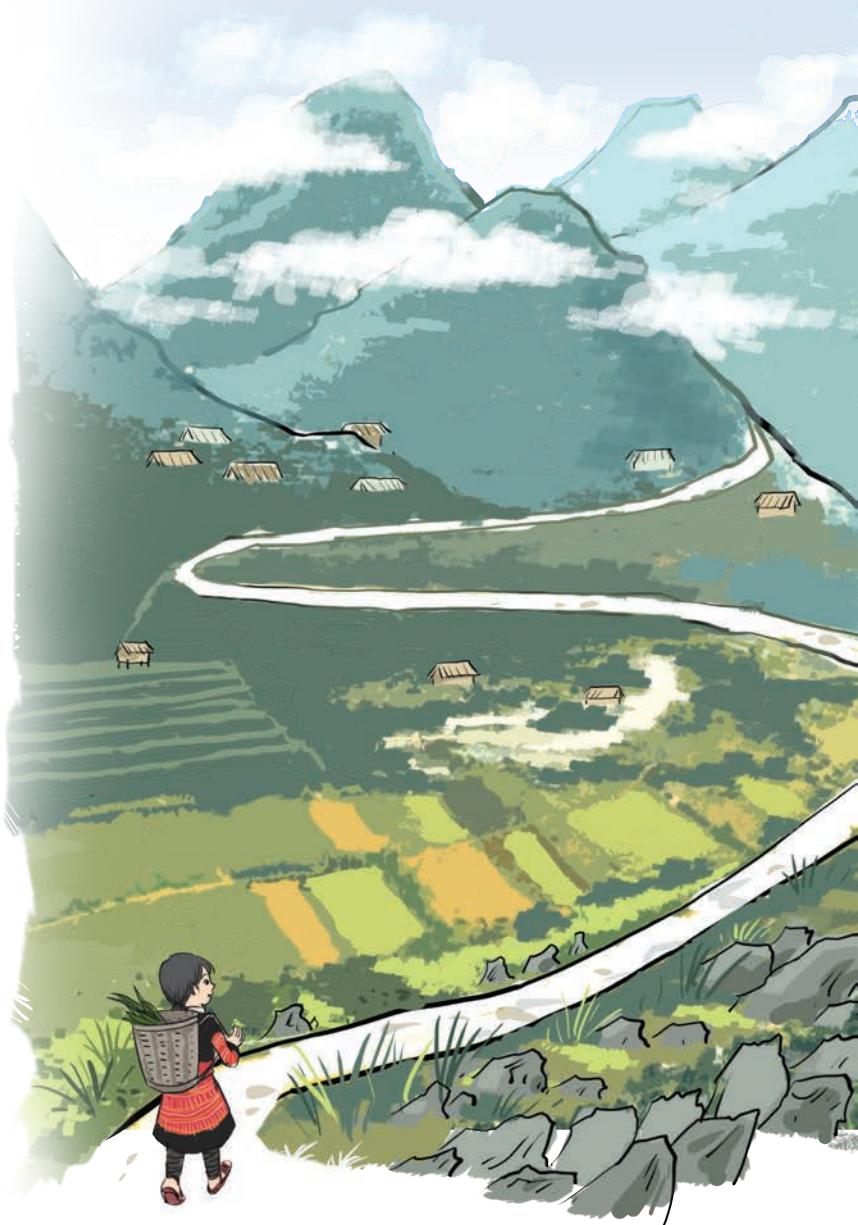
Nhà sàn cõng leo núi
Vắt véo lưng chừng mây
Như chú rùa ngàn tuổi
Rù rì bò lên đây!

Núi đứng ngồi lồm nhồm
Nâng vó ngựa dập dồn
Tiếng đàn môi trầm bổng
Ru cây hai bên đường.

Bạn gái Mông xuống chợ
Trên lưng đeo lù cở⁽¹⁾
Tung tăng con đường nhỏ
Mây lượn lờ dưới chân.

Tiếng sáo ai vang ngân
Vắt véo lưng chừng núi
Cheo leo vách đá dội
Rung rinh lưng chừng trời.

Đã trải qua bao đời
Đá sống chung với người
Lâu rồi không nhớ nữa
Chỉ nhớ Đồng Văn⁽²⁾ thôi!

⁽¹⁾ Lù cở (gùi): một vật dụng được đan bằng mây, tre để đựng đồ đạc.

⁽²⁾ Đồng Văn: một huyện miền núi thuộc tỉnh Hà Giang, đồng thời là huyện cực bắc của Việt Nam.

- a) Dựa vào khổ thơ đầu, viết 3 – 4 câu tả cảnh nhà sàn ở lưng núi theo cảm nhận của em.
-
.....
.....
.....

- b) Trong bài thơ, những sự vật nào được nhân hoá?

☐ Nhà sàn	☐ Đàn môi	☐ Mây	
☐ Cây hai bên đường	☐ Núi	☐ Con đường nhỏ	☐ Trời
☐ Rùa	☐ Sáo	☐ Ngựa	☐ Đá

- c) Theo em, biện pháp nhân hoá có tác dụng gì trong việc miêu tả cảnh vật ở vùng núi đá Đồng Văn?
-
.....
.....

- d) Hình ảnh bạn gái người Mông hiện lên trong khung cảnh như thế nào ở khổ thơ 3 và 4? Nếu cảm nghĩ của em khi đọc 2 khổ thơ này.
-
.....
.....

- e) Theo em, tác giả muốn nói điều gì qua bài thơ?
-
.....
.....

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về từ đồng nghĩa

- a) Tìm các từ có nghĩa giống nhau trong những câu thơ dưới đây:

Khi ta lớn lên Đất Nước đã có rồi

Đất Nước có trong những cái “ngày xưa ngày xưa...” mẹ thường hay kể.

(Nguyễn Khoa Điềm)

Con nhớ mế! Lửa hồng soi tóc bạc
Năm con đau, mế thúc một mùa dài...
(Chế Lan Viên)

Nước non muôn quý ngàn yêu
Còn in bóng má sớm chiều Hậu Giang.
(Tố Hữu)

b) Tìm thêm từ có nghĩa giống với các từ em tìm được ở bài a.

c) Những từ nào dưới đây có nghĩa giống nhau hoặc gần giống nhau (từ đồng nghĩa)?
Đánh dấu **X** vào ô trống trước các từ đó.

☐ tinh mịch	☐ tinh tâm	☐ tinh trí
☐ thanh tinh	☐ thanh vắng	☐ bình tĩnh
☐ yên tĩnh	☐ vắng lặng	☐ tinh lặng

d) Viết đoạn văn ngắn có 2 – 3 từ đồng nghĩa em chọn ở bài c.

3 Viết

Luyện viết văn tả phong cảnh

a) Đọc đoạn văn dưới đây và trả lời câu hỏi:

Càng về hướng mũi Cà Mau thì sông ngòi, kênh rạch càng bùa giăng chi chít như mạng nhện. Trên thì trời xanh, dưới thì nước xanh, chung quanh cũng chỉ toàn một sắc xanh cây lá. Tiếng rì rào bất tận của những khu rừng xanh bốn mùa cùng tiếng sóng rì rào từ Biển Đông và vịnh Thái Lan ngày đêm không ngớt vọng về trong hơi gió muối...

Thuyền chúng tôi chèo thoát qua kênh Bọ Mắt, đổ ra sông Cửa Lớn⁽¹⁾, xuôi về Năm Căn. Dòng sông Năm Căn mênh mông, nước ầm ầm đổ ra biển ngày đêm như thác, cá nước bơi hàng đàn đen trùi nhô lên hụp xuống như người bơi ếch giữa những đầu sóng trắng. Thuyền xuôi giữa dòng con sông rộng hơn ngàn thước, trông hai bên bờ, rừng được dựng lên cao ngất như hai dãy trường thành vô tận. Cây được mọc dài theo bờ, theo từng lứa trái rụng, ngọn bằng tăm tắp, lớp này chồng lên lớp kia ôm lấy dòng sông, đắp từng bậc màu xanh lá mạ, màu xanh rêu, màu xanh chai lọ,... loà nhoà ẩn hiện trong sương mù và khói sóng ban mai.

(Theo Đoàn Giỏi)

⁽¹⁾ Sông Cửa Lớn (còn gọi là sông Cái Lớn, sông Tam Giang, sông Năm Căn): con sông lớn nhất ở tỉnh Cà Mau.

- Đoạn văn tả cảnh ở đâu?

- Những cảnh vật nào được tả trong đoạn văn?

.....

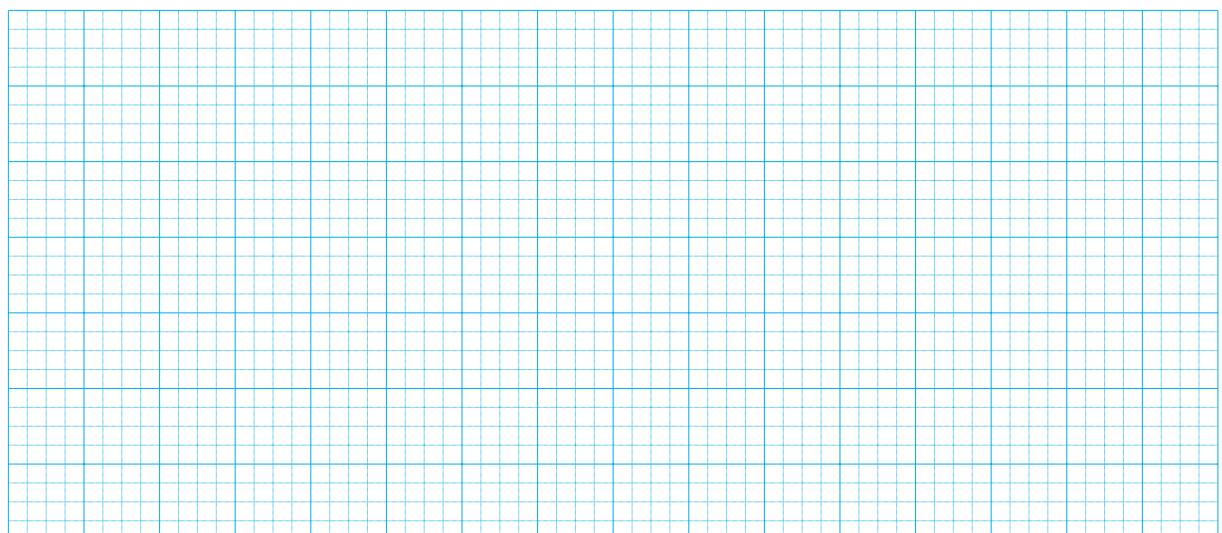
.....

- Đọc đoạn văn, em thích hình ảnh hoặc câu văn nào? Vì sao?

-

-

- b) Viết thêm mở bài và kết bài cho đoạn văn để tạo thành bài văn tả cảnh sông nước vùng đất mũi Cà Mau.

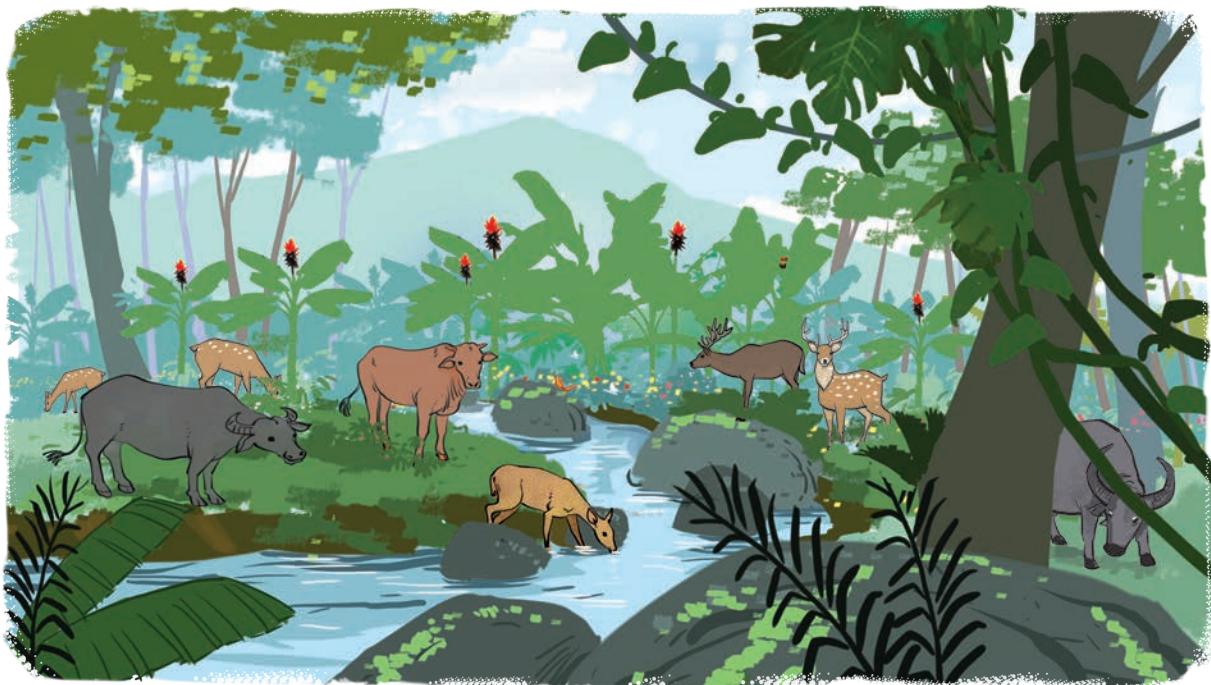

Một thế giới náo nhiệt

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Lên Trường Sơn

Theo Vũ Hùng

Trước đây, lên Trường Sơn, sẽ được thấy một thế giới kì ảo, náo nhiệt còn bị những vách đá, những lùm cây che lấp. Muốn tới được thế giới đó, phải đi theo lối đi của loài thú. Nó băng qua những đồi cỏ rực rỡ hoa dài, những cánh rừng bát ngát chằng chịt dây leo và dây mây, những bãi chuối xanh rờn trổ đầy hoa đỏ, ngược những dòng nước chảy vắt qua những vách đá đầy rêu để lên đỉnh núi và sang đến bên kia núi thì lại xuôi theo những nguồn nước mới... Phải đi trên những con đường ấy mới thấy hết cái kì vĩ của dãy Trường Sơn.

Sau vài ngày len lỏi theo các lối mòn là đến xứ sở của các loài thú. Dưới chân núi hoặc trên những bình nguyên có cánh đồng và những dãy đồi, đất ẩm ướt hay khô ráo tuỳ theo mùa, cỏ và lau mọc xanh um, rải rác đây đó có những lùm cây rậm mọc ven suối nước. Đó là nơi ẩn náu của trâu bò rừng và các loài có gạc. Vào lúc hừng sáng và xế chiều có thể thấy chúng ra ăn từng bầy. Chúng đi lại nhởn nhơ, bạo dạn, béo núc và

đông vui. Nào trâu xám, bò vàng, nào hươu vàng, hươu sao, cà-toong⁽¹⁾, nào nai lửa, nai đen, nai xám, nai bông,... Vào mùa xuân, nai thường đi ăn tùng bầy, trông chúng thật đẹp mắt: con nào cũng có bộ áo mới, nâu mượt hoặc xám đen óng ánh. Riêng những con nai đực lại càng đẹp hơn: ngoài tấm áo mới màu sắc tươi thắm, chúng còn mang trên đầu một cặp gạc óng chuốt. Suốt mấy tháng xuân, chúng đi khắp các rừng, nhập vào bầy này bầy khác rồi lại bỏ đi, và tới đâu chúng cũng được đón nhận một cách đầm thắm...

Rừng Trường Sơn từng là “thiên đường” của muông thú.

⁽¹⁾ Cà-toong (còn gọi là cà tong): hươu có sừng khuỳnh rộng, chân cao và chạy nhanh.

a) Vẻ kì vĩ của dãy Trường Sơn được tác giả cảm nhận qua những hình ảnh nào trên đường đi?

- Những đồi cỏ
 - Những cánh rừng
 - Những bãi chuối
 - Những dòng nước
-

b) Những loài vật nào được nhắc đến trong bài?

☐ Trâu xám	☐ Cà-toong	☐ Bò vàng
☐ Báo gấm	☐ Hổ	☐ Nai lửa
☐ Hươu vàng	☐ Nai đen	☐ Hươu xám
☐ Nai xám	☐ Sư tử	☐ Nai bông

c) Những loài thú được nhắc đến trong bài thường đi ăn vào những thời gian nào trong ngày?

☐ Sáng sớm	☐ Giữa trưa
☐ Xế chiều	☐ Đêm tối

d) Bầy nai có gì khác biệt khi bước vào mùa xuân?

e) Em có cảm xúc, suy nghĩ gì sau khi đọc bài *Lên Trường Sơn*?

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về từ đồng nghĩa

(Tiếp theo)

- a) Gạch 1 từ không đồng nghĩa với với những từ còn lại trong mỗi dãy từ dưới đây:
- khúc khích, khinh khích, khinh khỉnh
 - rôm rả, rộn rã, rộn ràng
 - trầm ngâm, trầm trọng, trầm tư
 - kì dị, kì ảo, huyền ảo
- b) Chọn từ thích hợp trong ngoặc đơn điền vào chỗ trống.

Mùa hè đã tới. Hoa đồng lại nở đầy lối đi và (thoang thoảng / phảng phất) mùi thơm. Cây rừng (xanh rờn / xanh mượt) từ mùa xuân, sau những cơn mưa hè càng như căng nhựa và đầy lá. Chim gáy, chim sáo (ríu ran / ríu rít) về làm tổ ở những khóm cây đầu làng. Ông (xốn xang / xôn xao) tìm hoa...

(Theo Vũ Hùng)

- c) Những từ nào dưới đây có nghĩa giống nhau hoặc gần giống nhau (từ đồng nghĩa)?
Đánh dấu **X** vào ô trống trước các từ đó.

lấp lánh

lóng lánh

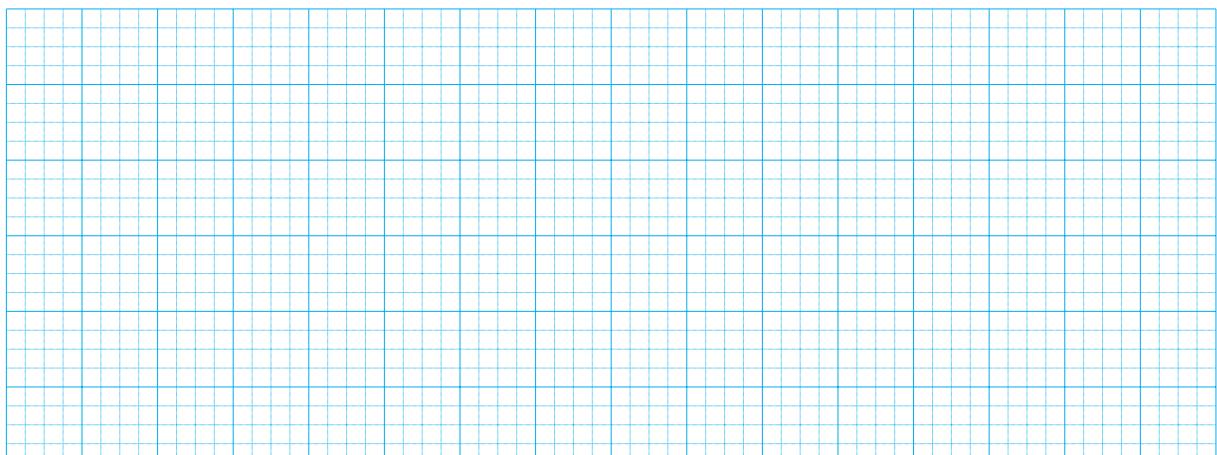
lấp ló

nhấp nháh

nhấp nháy

óng ánh

- d) Viết 4 – 5 câu về một cảnh vật thiên nhiên, trong đó có 2 – 3 từ đồng nghĩa em chọn ở bài c.

3 Viết

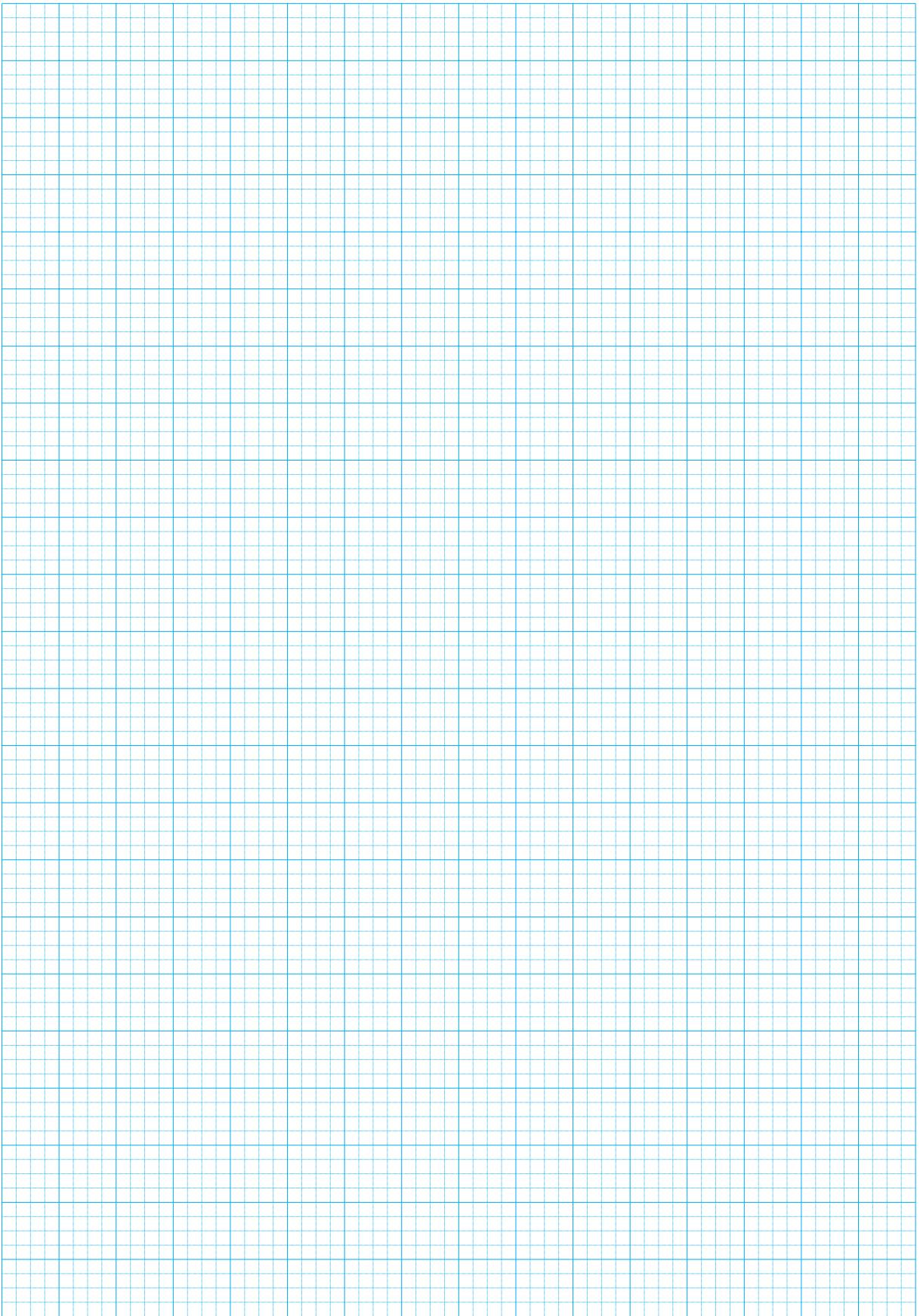
Luyện viết bài văn tả phong cảnh

Đề bài: Viết bài văn tả một cảnh đẹp quê hương em hoặc nơi em ở.

Mở bài: Giới thiệu khái quát về cảnh đẹp (Ví dụ: Cảnh vật đó ở đâu? Em có ấn tượng thế nào về cảnh vật đó?)

Thân bài: Tả lần lượt từng phần của cảnh hoặc từng vẻ đẹp của cảnh theo trình tự phù hợp. Chú ý cảm nhận vẻ đẹp của cảnh vật bằng nhiều giác quan để làm nổi bật đặc điểm riêng của cảnh.

Kết bài: Nêu tình cảm của em hoặc của người dân địa phương dành cho cảnh đẹp được miêu tả trong bài.

Thanh âm trên đồng quê

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Mùa chim én

Theo Ngô Văn Phú

Hãy có mưa xuân lất phất, chim én lại về. Cả một bầu trời đầy cánh én... Con bay thấp, con bay cao, con sà sát ngọn lúa, con chao nghiêng trên mặt bờ vòng, trên mặt sông xuân.

Mùa xuân đã hiện trong mầm cỏ, trong nhành lộc biếc của những vườn xoan, trong một dải búp bàng xanh như ngọc ở các sân trường, trong các tán xanh non tròn xoe thả trên mặt ao, mặt đầm của sen, của ấu,...

Mùa chim én bay, những cánh én giăng đầy mọi chỗ... Thỉnh thoảng, én lại kêu lên những tiếng nho nhỏ thân thiết, tiếng của sứ giả mùa xuân nhắn nhủ: đã đến lúc sức sống của muôn loài một lần bừng tỉnh, một lần đầy sinh khí.

Quả thật như thế... Cây gạo già đã trút nốt những lá vàng cuối cùng để oà ra mẩy tầng nụ, tầng lá. Đám tre già chỉ chờ gió là bay lá tả xuống mặt luỹ, mặt ao. Cây bưởi

thì ra những chùm hoa trắng tinh khôi, thơm ngát. Những cánh ong rộn rã, những cánh bướm đủ sắc màu,... Đến cả đám chuồn chuồn bặt đi những ngày giá rét cũng bay dập dờn tầng cao, tầng thấp. Con ếch ngủ đông đã mở cửa hang kêu ồ ồ bên bờ ruộng...

Én vẫn bay, vẫn dập dùi... Những lá cờ ngũ sắc cắm đầy trên đê. Trống lễ hội các làng đua nhau giống giả... Những áo mớ ba mớ bảy, những áo the lam, quần ống sót, khăn xếp lại xúng xính vào hội mùa xuân...

Chim én bay ngang cả vào những câu hát giao duyên. Và nắng hừng lên... Vũ trụ như trong một vẻ mới, tự mình tỏa ra hào quang, thứ ánh sáng ánh lên từ một mầm cỏ, đến một tầng mây sáng tít trên cao.

a) Cảnh bầu trời vào xuân được tác giả miêu tả có gì đặc biệt?

- Cả một bầu trời đầy mưa xuân lất phất.
- Cả một bầu trời đầy cánh én.
- Cả một bầu trời đầy lộc biếc.
- Cả một bầu trời đầy ong bướm.

b) Những hình ảnh nào trong bài giúp em nhận biết được những dấu hiệu của mùa xuân?

.....

.....

.....

c) Nối sự vật ở cột A với đặc điểm thích hợp ở cột B để thấy sự bùng tinh, đầy sinh khí của vạn vật khi mùa xuân tới.

A

B

Cây gạo già

chỉ chờ gió là bay lá tả xuống mặt luỹ, mặt ao.

Đám tre già

rộn rã, đủ sắc màu.

Cây bưởi

đã mở cửa hang kêu ồ ồ bên bờ ruộng.

Ong bướm

đã trút nốt những lá vàng cuối cùng để oà ra mấy tầng nụ, tầng lá.

Đám chuồn chuồn

ra những chùm hoa trắng tinh khôi, thơm ngát.

Con ếch

bay dập dờn tầng cao, tầng thấp.

- d) Tìm những từ ngữ có sức gợi tả đã làm nổi bật cảnh lễ hội mùa xuân trong bài.

- e) Nêu cảm nhận của em về hình ảnh “Chim én bay ngang cả vào những câu hát giao duyên” ở cuối bài.

2 Luyện từ và câu

- a) Tra từ điển để tìm nghĩa của từ được đánh số trong 2 dòng thơ dưới đây:

Thị **thơm**⁽¹⁾ thì giàu người **thơm**⁽²⁾

Chăm làm thì được áo cơm cửa nhà.

(Lâm Thị Mỹ Dạ)

- b) Từ “thơm” dùng trong mỗi câu dưới đây mang nghĩa gốc hay nghĩa chuyển? Đánh dấu **X** vào đáp án đúng.

STT	Câu	Nghĩa gốc	Nghĩa chuyển
1	Biết bao anh hùng dân tộc đã để lại tiếng thơm lưu mãi muôn đời.		
2	Mùi thơm của hoa bưởi ngan ngát khắp xóm.		
3	Tôi cầm trên tay cuốn sách còn thơm mùi giấy mới.		

c) Đặt câu với từ dưới đây để phân biệt các nghĩa của từ đó.

Từ	Nghĩa	Đặt câu
chảy	(Nước, chất lỏng) di chuyển thành luồng, thành dòng.
	Thoát ra ngoài thành giọt, thành dòng.
	Chuyển từ thể rắn sang thể lỏng, hoặc từ trạng thái đặc sang trạng thái nhão, do tác động của nhiệt, của độ ẩm.

3 Viết

a) Đọc bài văn sau và thực hiện các yêu cầu.

Buổi sáng mùa hè trong thung lũng

Hoàng Hữu Bội

Rừng núi còn chìm đắm trong màn đêm. Trong bầu không khí đầy hơi ẩm và lành lạnh, mọi người đang ngon giấc trong những chiếc chăn đơn. Bỗng có tiếng một con gà trống vỗ cánh phành phạch và cất tiếng gáy lanh lanh ở đầu bản.

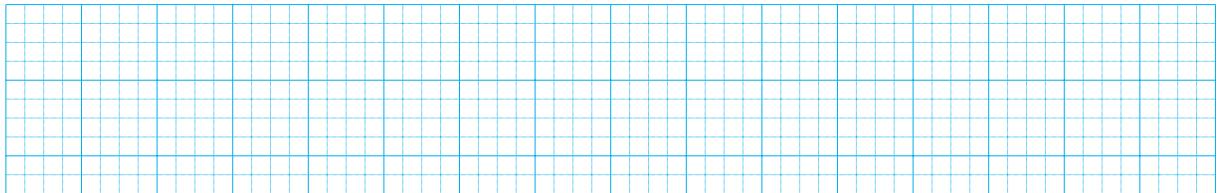
Tiếp đó, rải rác khắp thung lũng, tiếng gà gáy râm ran. Mấy con gà rừng trên núi cũng thức dậy gáy te te. Trên mấy cây cao cạnh nhà, ve đua nhau kêu ra rả. Ngoài suối, tiếng chim cuốc vọng vào đều đều... Bản làng đã thức giấc. Đó đây, ánh lửa hồng bập bùng trên các bếp. Ngoài bờ ruộng đã có bước chân người đi, tiếng nói chuyện rì rầm, tiếng gọi nhau í ới.

Tảng sáng, vòm trời cao xanh mênh mông. Gió từ trên đỉnh núi tràn xuống thung lũng mát rượi. Khoảng trời sau dãy núi phía đông ửng đỏ. Những tia nắng đầu tiên hắt chéo qua thung lũng, trải lên đỉnh núi phía tây những vệt sáng màu lá mạ tươi tắn... Ven rừng, rải rác những cây lim đã trổ hoa vàng, những cây vải thiều đã đở ối những quả...

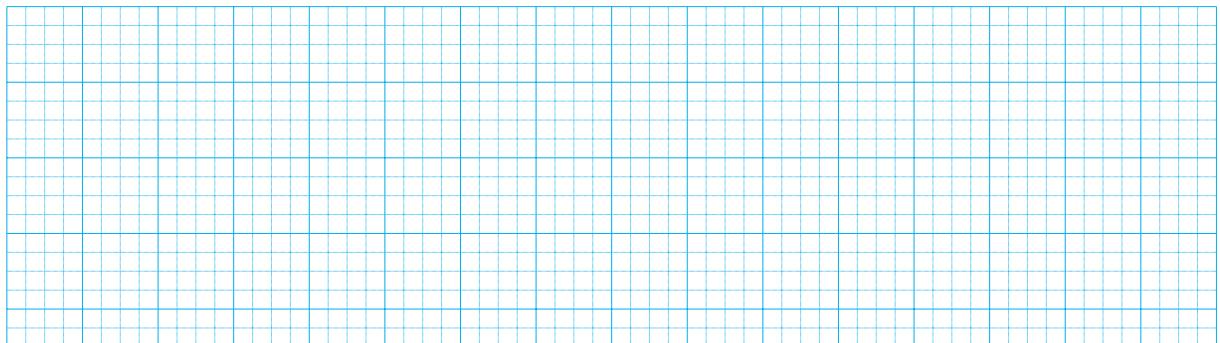
Nắng vàng lan nhanh xuống chân núi rồi rải vội lên đồng lúa. Bà con xã viên đã đổ ra đồng cấy mùa, gặt chiêm. Trên những ruộng lúa chín vàng, bóng áo chàm và nón trắng nhấp nhô, tiếng nói tiếng cười nhộn nhịp vui vẻ.

Mặt trời nhô dần lên cao. Ánh nắng mỗi lúc một gay gắt. Dọc theo những con đường mới đắp, vượt qua chiếc cầu gỗ bắc qua con suối, từng tốp nam nữ thanh niên thoăn thoắt gánh lúa về sân phơi. Tiếng cười giờ tan vọng vào vách đá.

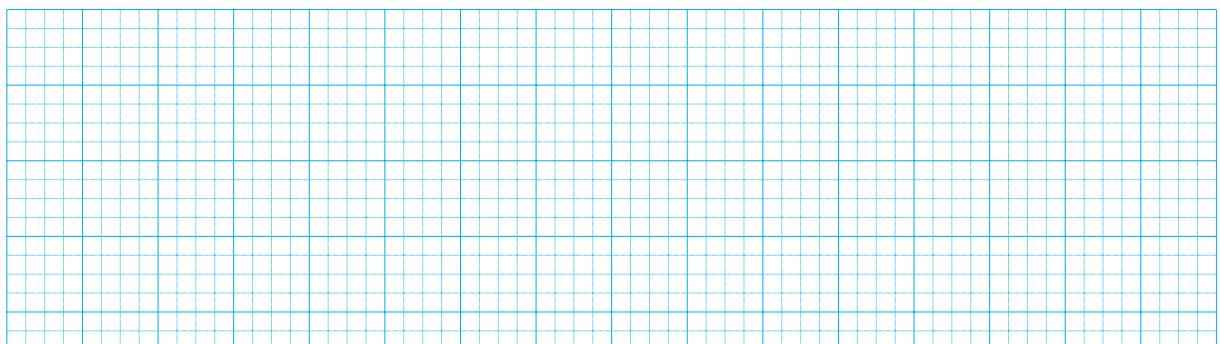
- Bài văn trên tả cảnh gì, ở đâu?

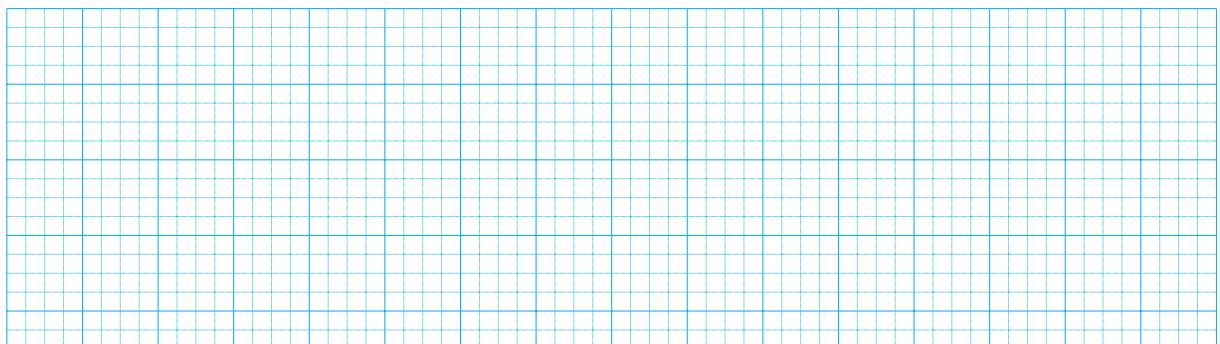
- Cảnh vật được tả vào những thời gian nào? Những từ ngữ nào giúp em nhận ra cảnh vật được miêu tả theo trình tự thời gian?

- Theo trình tự miêu tả đó, người đọc cảm nhận được đặc điểm gì về cảnh buổi sáng mùa hè của bản làng ở miền núi?

- Em học được những gì về cách miêu tả phong cảnh từ bài văn trên?

Vòng quay thời gian

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Bốn mùa hoà hợp

Vũ Tam Huề

Sơn ca hót
Nụ đào tỉnh giấc
Trên cành sương mai

Én liệng trời xanh
Mai điểm trên cành
Nụ sương nụ nắng

Hội đèn tháng Giêng
Khói hương nghi ngút
Toả mờ chiều quê

Ì ầm tiếng sấm
Chớp loé chân mây
Gọi mưa vào hạ

Ngang trời sét nổ
Náu mình trong cỏ
Dế mèn rung râu

Nắng trưa hè
Xoay tròn bóng mẹ
Mùa vàng sân phơi

Hè chuyển vào thu
Điu hiu mặt hồ
Đoá sen nở sót

Heo may ngang trời
Vàng rơi theo gió
Lời ru mây bay

Múa rồng múa lân
Khuôn mặt ông Địa
Sáng như trăng rằm

Gió lạnh tràn về
Đồng tro gốc rạ
Chim sa cuối trời

Đêm đông tĩnh lặng
Chiếc lá rời cành
Lay động bóng trăng

Bình minh mưa
Em và dã quỳ
Cùng nhau đợi nắng...

a) Tìm những khổ thơ tả 4 mùa xuân, hạ, thu, đông rồi nêu những sự vật, hiện tượng thiên nhiên làm nên vẻ đẹp riêng của mỗi mùa.

– Mùa xuân:

.....

– Mùa hạ:

.....

– Mùa thu:

.....

– Mùa đông:

.....

b) Em yêu thích cách tả mùa nào nhất hoặc yêu thích những khổ thơ nào trong bài?

Vì sao?

.....
.....
.....

c) Chép những dòng thơ giúp em cảm nhận cuộc sống hoặc cảm xúc của con người trong mỗi mùa.

Mùa xuân

Mùa thu

Mùa hạ

Mùa đông

d) Viết 3 – 4 câu nêu cảm nghĩ của em sau khi đọc bài thơ.

.....
.....
.....
.....

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về từ đa nghĩa

a) Tìm nghĩa cho từ “vẽ” trong khổ thơ dưới đây:

Khung cửa sổ
Một mảnh trời thu
Bức tranh mây **vẽ**.

(Vũ Tam Huề)

- Tạo hoặc gợi ra hình ảnh sự vật trên một mặt phẳng bằng các đường nét, màu sắc.
- Vạch ra, chỉ ra cho.
- Bày đặt thêm cái không cần thiết.

b) Nối câu có từ “soi” ở cột A với nghĩa phù hợp của từ “soi” ở cột B.

A

Chúng tôi soi⁽¹⁾ kính hiển vi để
quan sát côn trùng.

Trăng soi⁽²⁾ đường cho các chú
bộ đội hành quân.

Em tôi giờ trang sách soi⁽³⁾ trước
bóng đèn như muốn tìm hiểu
điều gì.

Rặng liễu yếu điệu soi⁽⁴⁾ bóng
xuống mặt hồ phản lặng.

B

Chiếu ánh sáng vào làm cho thấy rõ.

Nhìn vào gương hoặc vật tựa như gương
để thấy ảnh của mình.

Nhìn cho rõ hơn bằng cách giơ lên phía
có ánh sáng để nhìn khi có ánh sáng
xuyên qua.

Nhìn cho rõ hơn bằng dụng cụ quang
học để thấy ảnh phóng to nhiều lần.

c) Đặt câu để phân biệt một số nghĩa của từ đa nghĩa dưới đây:

(1)

Chạy

(2)

(3)

d) Tìm và viết 2 – 3 từ đa nghĩa mà em biết.

3 Viết

Luyện viết bài văn tả phong cảnh

Đề bài: Viết bài văn tả một phong cảnh em yêu thích vào những thời gian khác nhau.

Gợi ý:

Mở bài: Giới thiệu khái quát về cảnh đẹp (Ví dụ: Cảnh vật đó ở đâu? Em có ấn tượng thế nào về sự thay đổi của cảnh vật đó theo thời gian?)

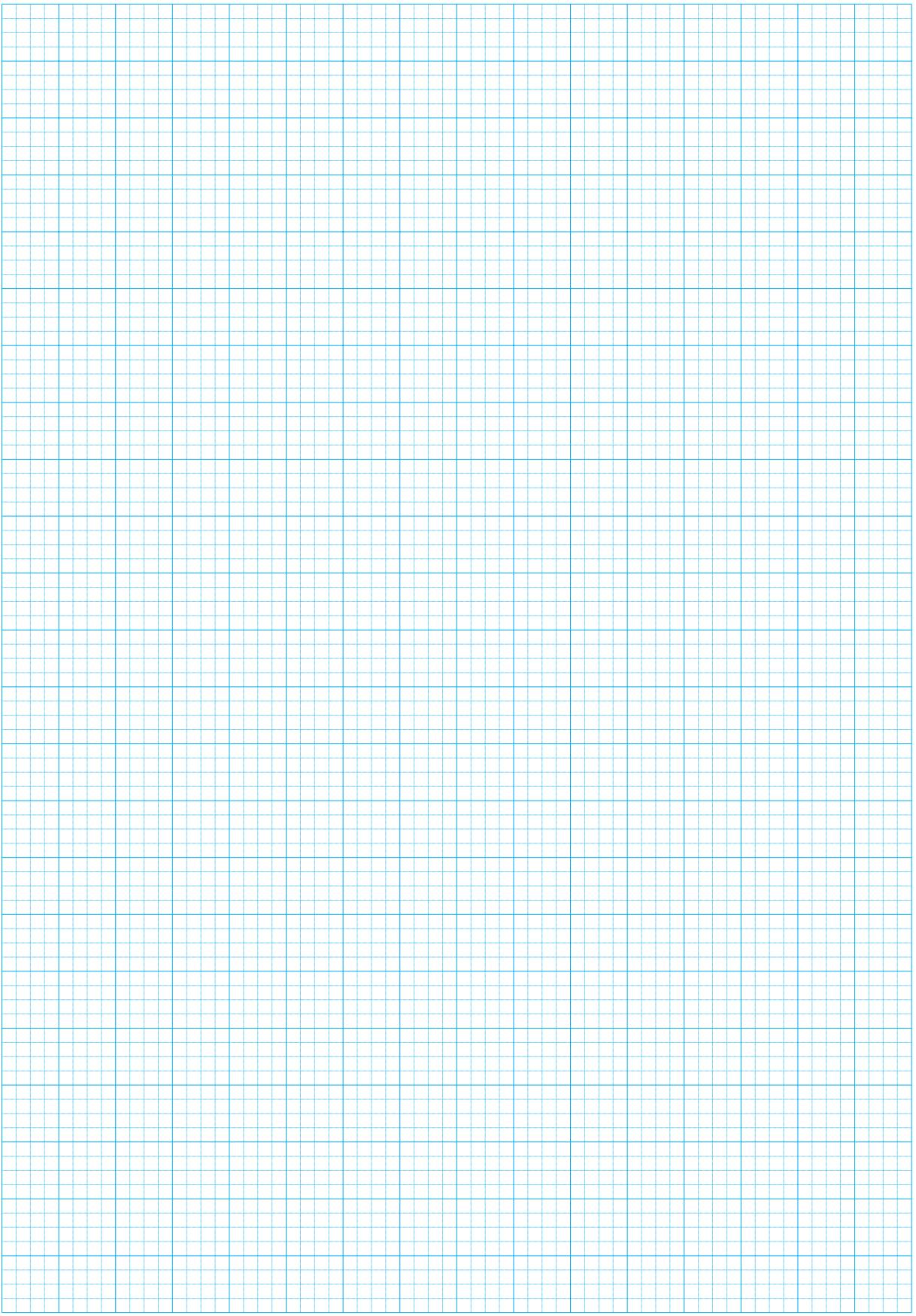
Thân bài: Tả phong cảnh trong những thời gian khác nhau (theo một vài buổi trong ngày, theo một vài mùa trong năm hoặc theo những lần khác nhau được tới ngắm phong cảnh).

Ví dụ về cách tả sự thay đổi của cảnh vật theo thời gian:

Người ta gọi con kênh này là kênh Mặt Trời. Suốt ngày, ánh nắng rùng rực đổ lửa xuống mặt đất. Bốn phía chân trời trống huếch trống hoác. Từ lúc mặt trời mọc cho tới khi mặt trời lặn, không kiểm đâu ra một bóng cây để tránh nắng. Con kênh Mặt Trời còn phơn phớt màu đào buổi sáng, giữa trưa bỗng hoá ra một dòng thuỷ ngân cuồn cuộn loá mắt, rồi dần dần biến thành một con suối lửa lúc trời chiều. Năm ba ngôi quán lèo tèo ngó cửa ra một khoảng đất rộng. Từ sáng sớm, ghe xuồng đã vào cập bến chợ, đậu san sát như lá tre. Mũi xuồng này buộc nối vào lái thuyền kia, đen kín mặt nước...

(Theo Đoàn Giới)

Kết bài: Nêu cảm nghĩ của em hoặc của du khách dành cho cảnh đẹp được miêu tả trong bài.

Ôn tập giữa học kì 1

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Hoa sen

Nguyễn Hoàng Sơn

Suốt mùa đông giá buốt
Sen ngủ say trong bùn
Mây màu chì, gió bắc
Con sóng chùng cũng run.

Tháng Giêng hoa đào nở
Cùng người vui đón xuân
Tháng Hai hoa gạo đỏ
Hoa xoan rơi tím vườn.

Nước dần dần ấm hơn
Tháng Ba về rồi đấy
Trời cử cô mưa rào
Đến gọi sen thức dậy.

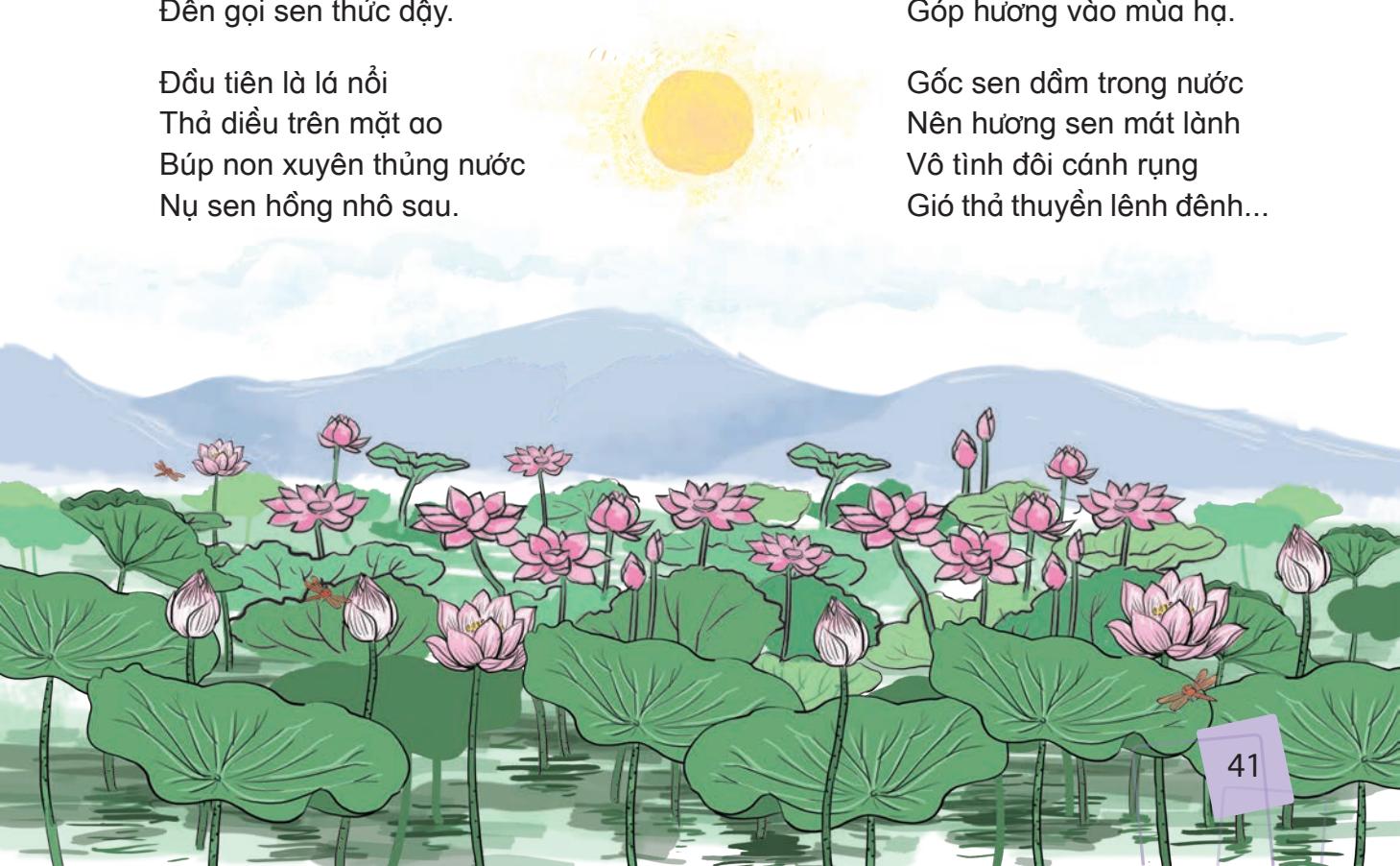
Đầu tiên là lá nõi
Thả diều trên mặt ao
Búp non xuyên thủng nước
Nụ sen hồng nhô sau.

Nụ chưa nở ngay đâu
Chừng như còn ngại rét
Hắn nhà sen rất giàu
Bao nhiêu là áo đẹp!

Một hôm mưa vừa tạnh
Nước dâng lên rất đầy
Tiếng chim ca lanh lảnh
Trời xanh và mây bay.

Ông mặt trời đỏ gay
Gió qua không lạnh nữa
Sen cởi tung áo màu
Góp hương vào mùa hạ.

Gốc sen dầm trong nước
Nên hương sen mát lành
Vô tình đôi cánh rụng
Gió thả thuyền lênh đênh...

a) Trong bài thơ, tác giả tả cây sen đã vào những mùa nào trong năm?

b) Cảnh mùa đông hiện ra như thế nào? Sen đã làm gì trong suốt mùa đông?

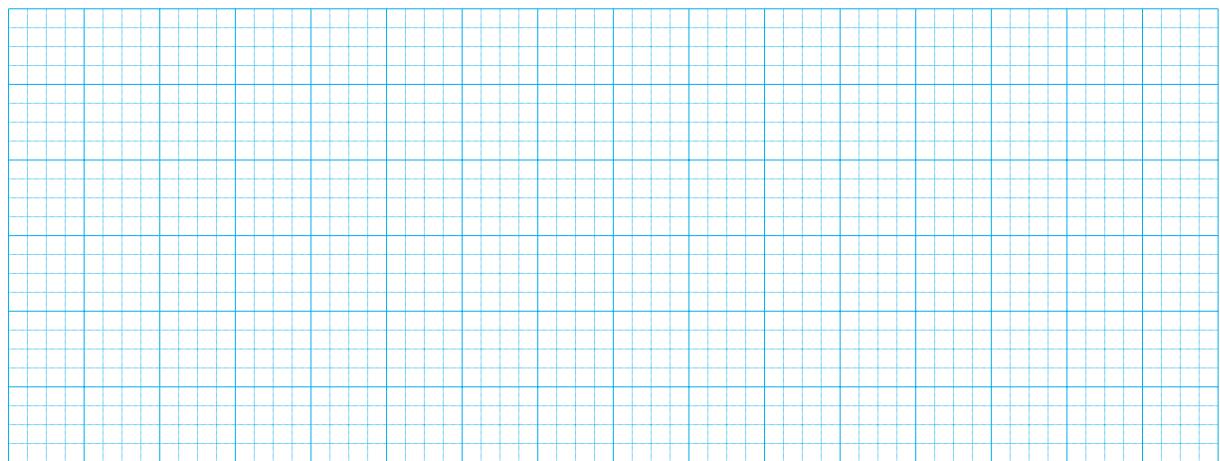
c) Ba tháng mùa xuân được miêu tả như thế nào?

- Tháng Giêng:
- Tháng Hai:
- Tháng Ba:

d) Dựa vào ý thơ, em hãy giải thích vì sao hoa sen thức dậy vào cuối tháng Ba.

- Vì sen nằm sâu dưới bùn lầy đã quá lâu.
- Vì sen thấy cảnh vật mùa xuân rất đẹp.
- Vì tháng Ba nước ấm hơn và bắt đầu có mưa.
- Vì ông Trời đã gọi sen thức dậy vui cùng cỏ cây.

e) Dựa vào 4 khổ thơ (khổ 4, 5, 6, 7), em hãy viết đoạn văn ngắn (khoảng 5 – 6 câu) tả lại quá trình cây sen ngoi lên mặt ao và nở hoa.

g) Tác giả có cách giải thích thế nào về đặc điểm “mát lành” của hương sen?

h) Nêu cảm nghĩ của em khi đọc 2 dòng thơ cuối bài:

Vô tình đôi cánh rụng
Gió thả thuyền lênh đênh...

i) Theo em, tác giả muốn nói điều gì qua bài thơ?

k) Những sự vật nào trong bài thơ được nhân hoá?

☐ sen	☐ mây	☐ sóng
☐ bùn	☐ gió	☐ chim
☐ nước	☐ mưa	☐ mặt trời

l) Nêu tác dụng của biện pháp nhân hoá trong việc miêu tả cảnh vật trong bài thơ.

m) Từ “ngủ” trong câu thơ “Suốt mùa đông giá buốt / Sen ngủ say trong bùn” được dùng với nghĩa nào?

- Nghĩa gốc Nghĩa chuyển

n) Đặt câu với từ “mát” mang nghĩa chuyển.

2 Viết

Chọn 1 trong 2 đề dưới đây:

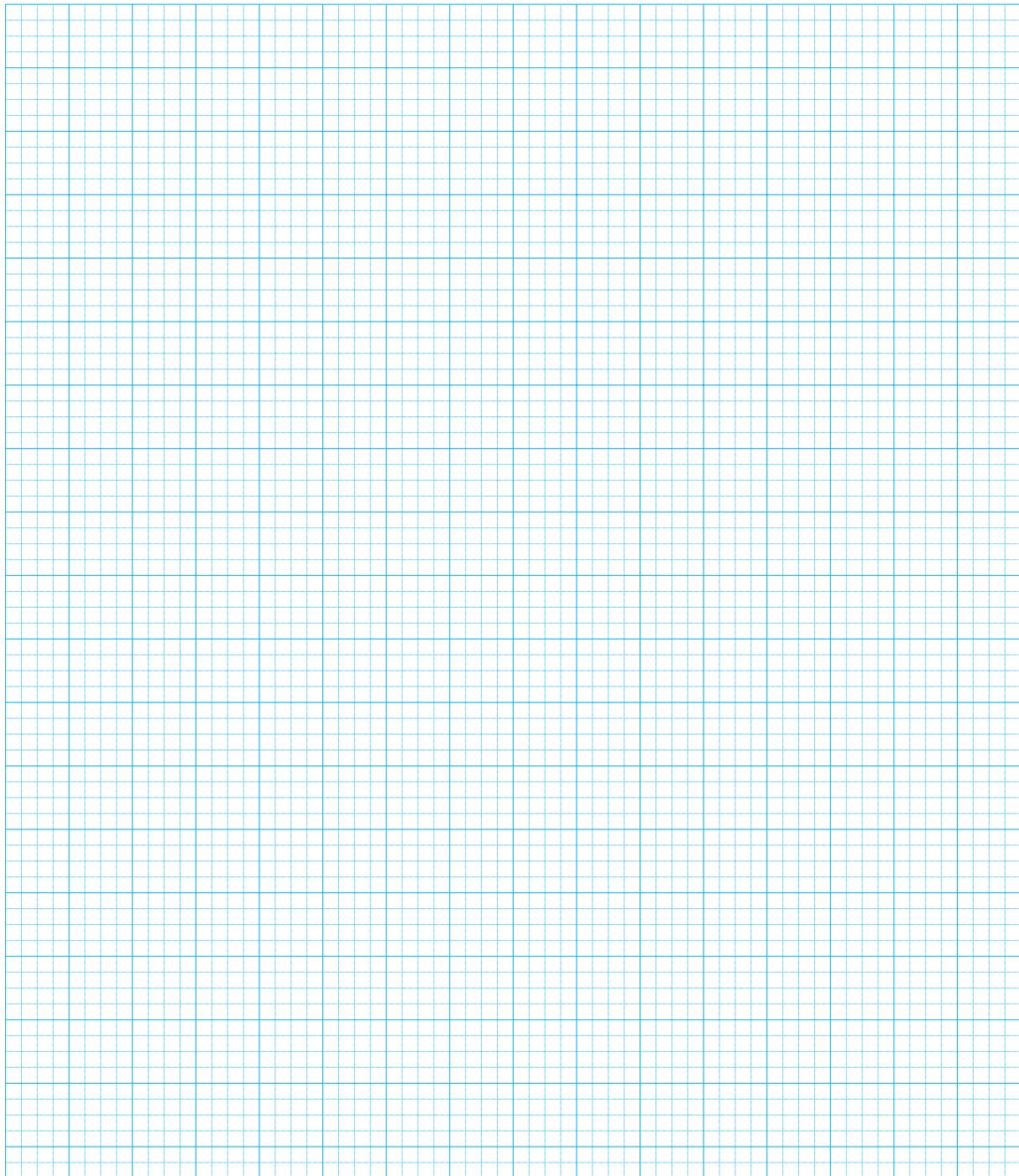
Đề 1. Việt Nam có rất nhiều dòng sông đẹp, hãy viết bài văn tả một dòng sông mà em ấn tượng nhất.

Đề 2. Viết tiếp để hoàn thành bài văn kể sáng tạo câu chuyện *Thánh Gióng*.

“Thời Hùng Vương thứ sáu, ở làng Gióng có cặp vợ chồng ông lão tuy chăm chỉ làm ăn và nổi tiếng là phúc đức nhưng không có con. Một hôm, bà vợ đang làm đồng thấy một vết chân to liền ướm chân vào. Về nhà, bà mang thai và sau mười hai tháng thì sinh ra một bé trai khôi ngô tuấn tú. Điều kì lạ là mãi lên ba tuổi, cậu bé vẫn chưa biết đi, chẳng biết nói, biết cười.

Khi giặc Ân xâm phạm bờ cõi, Vua lấy làm lo lắng, vội phái sứ giả đi tìm người cứu nước. Một hôm, sứ giả đi đến làng chú bé Gióng. Nghe tiếng loa của sứ giả, Gióng bỗng nói với mẹ: "Mẹ cho gọi sứ giả vào đây cho con!". Khi sứ giả bước vào nhà, Gióng nói: "Sứ giả về tâu với vua rèn cho ta một con ngựa sắt, một thanh gươm sắt, một áo giáp sắt và một nón sắt, ta sẽ đánh tan quân giặc!".

Sứ giả lập tức về tâu vua. Vua mừng rỡ ra lệnh cho thợ rèn ngựa, gươm, áo giáp và nón như lời của Gióng..."

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Trải nghiệm mùa hè

Theo Nguyễn Thị Như Trang

Nếu không có một vụ hè ở làng Cao, tôi sẽ không có những buổi sớm quần xắn tới gối, nhảy nhót theo cái Liềm và lũ trẻ xóm Giếng ra đồng tát vũng bắt cá, móc cua...

Những ngày đầu, tôi chỉ biết mỗi một việc là xách giỏ lẵng nhẵn đi theo sau cái Liềm. Mỗi lần nó móc được con cua nào là tôi mở hom giỏ chìa ra cho nó vứt vào. Còn nó, áo xắn tới nách, khéo léo chụm năm đầu ngón tay lại, nó xoay nghiêng người mạnh bạo thọc sâu cánh tay vào hang cua ẩn dưới những cụm cỏ vực xanh tốt. Vài giây sau, nó đã túm gọn được một chú cua kềnh hung hăng chĩa cặp càng nhọn hoắt ra. Dưới sự chỉ dẫn tận tâm của cái Liềm, cũng phải dăm ngày sau tôi mới nhận biết được những hang nào có chút đất ướt đùn ra, ấy là những hang chắc chắn có cua đang ở, những hang nào có vệt nước đục trước cửa hang là cua vừa bò đi rồi... Nhờ những buổi bắt cua, tát cá như vậy mà tôi đã hiểu được thêm vô số điều lạ đối với đứa trẻ từ bé chỉ quen sống ở phố phường.

Một lần, chúng tôi đi men theo bờ ruộng xăm xắp nước. Mới qua một trận mưa rào mùa hạ, lúa vươn những chiếc lá dài xanh mướt, mềm như những bàn tay tinh nghịch khẽ vờn quanh những cẳng chân để trần của chúng tôi. Tôi đưa mắt ngắm cánh đồng lúa xanh nõn nà, những ruộng bèo dâu cánh dày xoè ra che kín mặt bùn, miên man nghĩ đến một bài tập làm văn tả cảnh làng quê... Chợt cảm thấy có cái gì đang luồn dưới kẽ ngón chân, tôi nhìn xuống và kêu lên một tiếng “óí” thất thanh: một con đỉa lớn đang uốn cong cái thân hình mềm nhũn, ướt lẩy nhầy, rúc vào kẽ ngón chân tôi mà cắn chặt vào đấy không rời ra. Tóc gáy tôi dựng lên, tôi rung mình, cứ thế nhảy tung tung trên bãi cỏ, mồm ú ớ kêu không thành tiếng, làm lũ bạn cười ầm ĩ. Riêng cái Liềm không cười, nó điềm tĩnh cúi xuống, dứt con đỉa trong kẽ ngón chân tôi vất tóm vào ruộng lúa. Rồi vẫn điềm tĩnh như thế, nó ngả chiếc nón cũ trên đầu xuống, xé một miếng lá nhỏ dít vào chỗ máu đang chảy ri rỉ. Đoạn nó quay lại vặt lũ bạn:

– Nó không quen thì nó hãi, có gì mà chúng mày cười rầm rĩ lên vậy!

Rồi nó bảo tôi, dịu dàng:

– Đằng ấy đừng sợ, hễ đỉa cắn, cứ nhổ tí nước bọt vào tay bấu ra là nó nhả ngay thôi!

- a) Nhân vật “tôi” có kì nghỉ hè ở đâu? Qua lời kể của nhân vật “tôi”, em thấy bạn ấy thích thú với những việc làm nào cùng bạn bè ở nơi đó?

- b) Câu nào cho thấy những hoạt động trong kì nghỉ hè rất có ích đối với nhân vật tôi?

- c) Khi cùng bạn bè lội ở bờ ruộng, điều gì khiến nhân vật “tôi” hoảng sợ? Các bạn đi cùng có cách ứng xử khác nhau thế nào trong tình huống đó?

- d) Ai là người đã giúp nhân vật “tôi” có được những hiểu biết mới lạ? Theo em, nhân vật “tôi” đã học được những gì từ người bạn đó?

e) Em có thêm hiểu biết gì mới trong kì nghỉ hè vừa qua?

2 Luyện từ và câu

Luyện tập sử dụng từ điển

a) Nêu nghĩa của từ in đậm trong câu dưới đây:

Mới qua một trận mưa rào mùa hạ, lúa **vươn** những chiếc lá dài xanh mướt, mềm như những bàn tay tinh nghịch khẽ vờn quanh những cẳng chân để trần của chúng tôi.

b) Tra từ điển để hiểu nghĩa của từ “vươn” theo các bước dưới đây:

Bước 1: Tìm 1 cuốn *Từ điển tiếng Việt*.

Bước 2: Tìm mục từ bắt đầu bằng chữ V.

Bước 3: Tìm từ “vươn”.

Bước 4: Đọc các nghĩa của từ “vươn”.

Ghi lại các nghĩa của từ vươn .	Ghi lại ví dụ để hiểu cách dùng từ vươn .
Nghĩa 1:
Nghĩa 2:
Nghĩa 3:

c) Trong các nghĩa em tìm được, nghĩa nào là nghĩa gốc của từ “vươn”?

d) Từ “vươn” là từ loại nào?

Danh từ

Động từ

Tính từ

3 Viết

Luyện viết đoạn văn giới thiệu nhân vật trong một cuốn sách

a) Đọc đoạn văn dưới đây và điền thông tin vào bảng.

“Thời thơ ấu của các thiên tài” là cuốn sách của Sin Ueng Seop (Nguyệt Minh dịch) kể về những người được coi là “thần đồng”, họ thông minh, tài giỏi từ bé nhưng không hề tự hào lòng với bản thân mà liên tục cố gắng để theo đuổi ước mơ. Trong số những người nổi tiếng đó phải kể đến Gối-dát (Robert Hutchings Goddard) (1882 – 1945), người Mỹ. Từ bé, sức khoẻ Gối-dát không tốt nên cậu thường xuyên phải nghỉ học. Những lúc không được đến trường, cậu chỉ biết đọc sách. Cậu thích đọc sách khoa học viễn tưởng. Chính những cuốn sách này đã giúp cậu nuôi dưỡng ước mơ khám phá vũ trụ và chế tạo tên lửa bay lên vũ trụ. Để thực hiện ước mơ, Gối-dát đã tìm kiếm, thu gom những vật liệu có thể chế tạo ra tên lửa theo kết quả nghiên cứu của mình. Thỉnh thoảng, cậu lại thí nghiệm những phiên bản tên lửa tự tạo. Nhiều lần thất bại, bị mọi người tỏ ý thất vọng, thậm chí cười cợt, chế nhạo, nhưng Gối-dát không hề nao núng mà vẫn quyết tâm theo đuổi ước mơ. Năm 1908, Gối-dát tốt nghiệp đại học Bách Khoa Uxto. Năm 1911, ông học tiếp cao học rồi trở thành giáo sư vật lí, tập trung nghiên cứu về tên lửa. Năm 1914, ông hoàn thành công trình nghiên cứu “Cơ sở lí luận về tên lửa bay”. Năm 1919, ông xuất bản cuốn sách “Phương pháp bay lên trời cao”. Sau biết bao cố gắng và sự miệt mài nghiên cứu, năm 1926, Gối-dát đã phóng thành công tên lửa đầu tiên lên vũ trụ, mở ra kỷ nguyên chinh phục vũ trụ của loài người. Với những nỗ lực và thành tích phi thường như vậy, ông được gọi với cái tên trìu mến là “Cha đẻ của tên lửa”.

Phần
mở đầu

- Từ đầu đến
- Đoạn văn giới thiệu nhân vật
- trong cuốn sách

Phân triển khai	<ul style="list-style-type: none"> – Tiếp theo đến – Những đặc điểm nổi bật của nhân vật được người viết giới thiệu: <hr/> <hr/> <hr/> <hr/>
Phân kết thúc	<ul style="list-style-type: none"> – Phần còn lại. – <hr/> <hr/>

- b) Nếu viết đoạn văn giới thiệu nhân vật trong một cuốn sách đã đọc, em sẽ giới thiệu nhân vật nào? Vì sao?

--

Những môn học yêu thích

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Một buổi học ở nhà

Theo Nguyễn Thị Như Trang

Cuối giờ học, cô giáo cho đề một bài tập làm văn và bảo chúng tôi về nhà làm: “Em hãy kể lại một buổi lao động của lớp em.”. Tôi sẽ kể về buổi lao động “Ngày trồng cây ơn Bác” của lớp.

Trên đường về nhà, tôi thử nghĩ dàn ý: “Một ngày sau Tết... Buổi lao động đầu xuân hưởng ứng lời phát động của liên đội... Những hạt mưa nhảy nhót trên vai áo... Tiếng cuốc phèm pháp vang lên... Đất mới lật lên đỏ như sơn mài... Những cây non được nhẹ nhàng đặt vào lòng hố... Chẳng mấy chốc, những hàng cây non hiện ra dọc theo lối đi... Lá cây xoè ra đón những hạt mưa xuân... Những khuôn mặt bừng đỏ, tươi cười... Đến đây, có thể kết luận được rồi. Giả sử? À... Cảm tưởng về ngày lao động... Lợi ích mà cây cối đem lại.” Thôi, tạm đủ. Đấy chỉ là mấy ý chính, còn phải phát triển thêm nữa. Nghĩ xong được cái dàn ý, tôi hứng khởi cất tiếng hát, hoàn toàn không để ý đến vẻ mặt rầu rĩ của cái Liêm – “cây” Toán của lớp, đang đi bên cạnh tôi.

Chiều hôm đó, cũng như mọi buổi học ở nhà. Đã có sẵn dàn ý, tôi làm bài văn khá trơn tru. Cái Liêm làm bài chật vật, chốc chốc lại gạch xoá. Tôi bảo nó đưa bài cho tôi xem, nó miễn cưỡng chia ra. Liếc nhìn vẻ mặt tôi dăm chiêu khi đọc, nó rụt rè hỏi:

- Thế nào?
- Đằng ấy thử làm lại một lần nữa đi!
- Thủ làm gì! Nếu là bài toán đã có đáp số rõ ràng, đằng này...
- Minh cho rằng, muốn làm tốt một bài văn tường thuật hay văn tả cảnh, người ta cần vận dụng đủ mọi giác quan như mắt nhìn, tai nghe,... để biết hình dáng, màu sắc rồi mùi, vị nữa. Nhưng như thế vẫn còn thiếu.
- Lại còn thiếu gì nữa? – Cái Liêm kêu lên bằng một giọng đau khổ.
- Là... là... thiếu cái điều ta cảm thấy. Ví dụ thế này nhé, những đám mây ở trên trời chẳng hạn, có ai bắc mây lên cân bao giờ, nhưng người ta vẫn nói “những đám mây trắng nhẹ như bông” hoặc “đám mây nặng trĩu hơi nước”... Thế đấy!

Cái Liêm gật đầu tư lự:

– Ừ, đúng thế thật. Bài văn của tớ mới chỉ nói lại những gì mắt tớ nhìn thấy thôi. Có lẽ tớ phải làm lại thật, đằng ấy ạ.

- a) Khi cô giáo giao đề bài về nhà, nhân vật “tôi” đã nghĩ dàn ý cho bài văn vào lúc nào? Theo em, cách học như vậy có gì hay?

- b) Em có nhận xét gì về dàn ý bài văn mà nhân vật “tôi” phác ra trong đầu?

- c) Trong buổi học ở nhà, nhân vật “tôi” và bạn Liêm thực hiện yêu cầu cô giáo giao có gì khác nhau?

Nhân vật “tôi”
.....
.....
.....

Bạn Liêm
.....
.....
.....

- d) Nhân vật “tôi” đã hướng dẫn bạn viết văn thuật việc, tả cảnh như thế nào? Theo em, cách hướng dẫn bạn của nhân vật “tôi” có hợp lí không? Vì sao?

.....

.....

.....

- e) Theo em, câu chuyện muốn nói với các bạn học sinh điều gì?

.....

.....

.....

2 Luyện từ và câu

Luyện tập sử dụng từ điển

- a) Sử dụng *Từ điển tiếng Việt* để tìm thêm các nghĩa của từ “thay” (động từ).

(1) bỏ ra, đưa ra khỏi vị trí và thế vào đó 1 cái khác, người khác có cùng một chức năng (thường là giá tốt hơn, thích hợp hơn)

thay

(2)

(3)

- b) Các nghĩa em tìm được của động từ “thay” là nghĩa gốc hay nghĩa chuyển?

.....

.....

.....

- c) Đặt câu với 1 nghĩa chuyển của từ “thay”.

.....

.....

.....

d) Nối mỗi yêu cầu (ở cột A) với cuốn từ điển thích hợp cần sử dụng (ở cột B).

Tìm các từ đồng nghĩa
với 1 từ nào đó.

Tìm các từ trái nghĩa với
1 từ nào đó

Tìm nghĩa gốc của 1 từ
nào đó.

Tìm ý nghĩa và nguồn gốc
của 1 câu tục ngữ hoặc 1
câu ca dao nào đó.

Tìm hiểu các vần trong
tiếng Việt và các tiếng
chứa vần.

3 Viết

Luyện viết đoạn văn giới thiệu nhân vật trong một cuốn sách

Đề bài: Viết đoạn văn giới thiệu một nhân vật em yêu thích trong cuốn sách em đã đọc.

a) Lập dàn ý theo yêu cầu của đề bài bằng cách điền thông tin vào bảng sau:

Phần mở đầu	(Giới thiệu tên nhân vật yêu thích và tên sách)
Phần triển khai	(Nêu những đặc điểm nổi bật của nhân vật về ngoại hình, hoạt động, suy nghĩ, lời nói,...và dẫn chứng minh họa)

Phần
kết thúc

(Nêu nhận xét, cảm nghĩ về nhân vật)

- b) Viết đoạn văn dựa theo dàn ý đã lập.

Bầu trời mộng mơ

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Ô cửa màu xanh

Nguyễn Lâm Thắng

Buổi sáng em ngồi học
Bên ô cửa màu xanh
Có vòm trời biêng biếc
Ươm nắng thu đầy cành.

Một cánh chim nho nhỏ
Bay vút tận trời xa
Chở theo bao mơ ước
Giữa đất trời bao la.

Nhẹ tênh một làn gió
Mang theo hương núi rừng
Một chiếc thuyền lá nhỏ
Bên cửa sổ ngập ngừng.

Xinh xinh này, ô cửa
Hoá thành khung trời xa
Biết bao điều mơ ước
Trong sách hồng bước ra...

- a) Đọc khổ thơ mở đầu, em đoán bạn nhỏ ngồi học ở đâu và vào thời gian nào trong ngày? Từ ngữ nào giúp em biết điều đó?
-
.....

- b) Qua từng khổ thơ, em biết bạn nhỏ đã cảm nhận được những gì khi nhìn qua ô cửa màu xanh?

Khô 1

.....
.....

Khô 2

.....
.....

Khô 3

.....
.....

- c) Em thích những hình ảnh ở khổ thơ nào nhất qua cách cảm nhận của bạn nhỏ?
Vì sao?
-
.....

- d) Theo em, ở khổ thơ cuối, điều quan trọng nhất bạn nhỏ đã cảm nhận được là gì?
-
.....

- e) Qua cách quan sát, cảm nhận của bạn nhỏ về cảnh vật khi ngồi học, em thấy bạn nhỏ là người thế nào?
-
.....

2 Luyện từ và câu

Luyện tập sử dụng dấu gạch ngang

a) Nêu công dụng của dấu gạch ngang (–) trong mỗi đoạn văn, bài thơ dưới đây:

Một số công dụng của dấu gạch ngang:

- Đánh dấu các ý trong một đoạn liệt kê.
- Đánh dấu chỗ bắt đầu lời nói trực tiếp của nhân vật.
- Nối các từ ngữ trong một liên danh.
- Đánh dấu bộ phận chủ thích, giải thích trong câu.

Ngủ rồi

Gà mẹ hỏi gà con:

- Đã ngủ chưa đấy hả?

Cả đàn gà nhao nhao:

- Ngủ cả rồi đấy ạ!

(Theo Phạm Hổ)

Những bộ phim hoạt hình của hãng Oan-đì-xnây tôi đã xem là:

- A-la-danh
- Cuốn sách về rừng xanh
- Nàng Bạch Tuyết và bảy chú lùn
- Vua sư tử
- 101 con chó đốm.

Nghĩ xong được cái dàn ý, tôi hứng khởi cất tiếng hát, hoàn toàn không để ý đến vẻ mặt rầu rĩ của cái Liêm – người học giỏi Toán nhất lớp – đang đi bên cạnh tôi.

(Theo Nguyễn Thị Như Trang)

Chú tôi công tác tại Hà Nội. Vào dịp Tết hằng năm, chú tôi thường đáp chuyến bay Hà Nội – Điện Biên để ăn Tết cùng ông bà và gia đình tôi. Chú bảo từ Sân bay quốc tế Nội Bài, chỉ sau hơn 1 giờ bay là đã đến Điện Biên.

b) Viết 3 – 4 câu về một người bạn của em, trong đó có dùng dấu gạch ngang để đánh dấu bộ phận chủ thích, giải thích.

3 Viết

Luyện viết đoạn văn thể hiện tình cảm, cảm xúc về một câu chuyện

- a) Đọc câu chuyện dưới đây và nêu ý nghĩa của câu chuyện.

Cây xà cừ và những vị khách

Một đoàn khách đang đi giữa trưa hè nóng bức, ai nấy đều mệt và khát nước. Bỗng họ nhìn thấy phía trước có một cây xà cừ cổ thụ, thân cao, bóng rộng, bèn gọi nhau đến ngồi nghỉ dưới gốc cây. Một lúc sau, ai nấy đều cảm thấy đỡ mệt hẳn. Bấy giờ họ mới nhìn lên cây xà cừ, một người bảo:

– Loài cây này chẳng có ích lợi gì! Hoa thì nhỏ tí, không ai nhìn thấy. Còn quả thì chẳng ăn được!

Một người khác tiếp lời:

– Đúng vậy đấy! Gỗ xà cừ lại rất dễ nứt nẻ, cong vênh.

Mỗi người một câu chê bai cây xà cừ. Một cơn gió thổi qua vòm lá xà cừ mát rượi rượi. Hình như mọi người nghe gió nói:

– Các ngươi thật vô ơn! Các ngươi đang hưởng bóng mát của cây mà lại bảo cây không có ích lợi gì!

(Phỏng theo *Truyện ngụ ngôn*)

- b) Đọc đoạn văn dưới đây và thực hiện yêu cầu nêu trong bảng.

Tôi thích đọc hoặc nghe kể những câu chuyện ngụ ngôn ngắn gọn, súc tích mà chứa đựng những bài học cuộc sống vô cùng quý giá. *Cây xà cừ và những vị khách* là một câu chuyện như thế. Câu chuyện kể về một đoàn khách đang đi giữa trưa hè nắng nóng. Giữa lúc mệt và khát, họ nhìn thấy một cây xà cừ bên đường bèn dừng chân ngồi nghỉ dưới bóng mát của cây. Khi đã đỡ mệt, họ mới nhìn lên cây và thi nhau chê bai cây, nào là hoa thì nhỏ tí, nào là quả không ăn

được, nào là gõ xà cù dẽ cong vênh, nứt nẻ... Một ngọn gió thổi qua vòm lá xà cù đã bảo họ là những kẻ vô ơn. Câu chuyện thật ý nghĩa, không phê phán đích danh người nào (chỉ là một đoàn khách nào đó, ở một nơi nào đó) có thái độ, hành động vô ơn với đối tượng mình từng chịu ơn. Nhưng câu chuyện như thể chiếc gương để mỗi người có thể soi vào đấy mà tự nhận thức về bản thân mình. Tôi thích nhân vật ngọn gió cùng lời chê trách những kẻ vô ơn. Theo tôi, ngọn gió vô hình nên lời của gió phải chẳng là lời tự vấn lương tâm của chính những người trong đoàn khách vô ơn kia. Câu chuyện thật ý nghĩa và sâu sắc khiến tôi đọc một lần mà nhớ mãi. Tôi đã kể lại câu chuyện này cho em tôi và bạn bè tôi nghe. Với tôi và chắc với tất cả mọi người, câu chuyện nhắc nhở ta hãy biết sống có nghĩa với mọi người và vạn vật quanh ta.

Mở đầu	Từ đầu đến Nội dung chính:
Triển khai	Từ đến Nội dung chính: Tóm tắt câu chuyện.
	Từ đến Nội dung chính: Nêu những điều yêu thích ở câu chuyện (.....)
	Từ đến Nội dung chính: Bộc lộ tình cảm, cảm xúc đối với câu chuyện.
Kết thúc	Từ đến Nội dung chính: Khẳng định ý nghĩa, giá trị của câu chuyện đối với bản thân và mọi người.

- c) Theo em, trong đoạn văn trên, người viết bộc lộ cảm xúc về câu chuyện bằng những cách nào?
-
-
-

Chá mẹ luôn bên con

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Có những ngày như thế

Theo Nguyễn Nhật Ánh

Chơi một lát, tôi lại phải vào ngồi ê a tụng bài tiếp, càng tụng càng quên, nhưng vẫn cứ ngồi tụng cho mẹ tôi yên lòng đi nấu cơm.

Từ giây phút này trở đi thì đời sống của tôi tẻ nhạt vô bờ bến. Tôi uể oải học bài trong khi chờ cơm chín. Cơm chín rồi thì tôi uể oải ăn cơm trong khi chờ tiếp tục học bài.

Ti vi ti veo hiếm khi tôi mó tay vào được. Trông nó cứ như một thứ để trang trí. Bao giờ cũng vậy, tôi chỉ được rời khỏi bàn học khi nào tôi đã thuộc tất cả bài vở của ngày hôm sau.

Bà tôi là người trực tiếp kiểm tra điều đó. Khác với mẹ tôi, bà tôi là người kiên quyết. Ông không bao giờ lùi bước trước những giọt nước mắt của tôi, dù lúc đó trông tôi sầu não, đáng thương đến thế nào.

– Con học bài xong rồi ba. – Thường thì tôi mở miệng trước.

Ba tôi tiến lại và nhìn tôi bằng ánh mắt nghi ngờ:

– Chắc không con?

– Dạ, chắc !

Tôi mau mắn đáp và khi ba tôi bắt đầu dò bài, thì tôi lập tức phủ nhận sạch sẽ sự quả quyết của mình bằng cách ngắt ngửi ngay ở chỗ mà tôi nghĩ dù có va đầu phải gốc cây tôi cũng không thể nào quên được.

– Học lại lần nữa đi con!

Ba tôi nhún vai nói và quay đi với tờ báo vẫn cầm chặt trên tay, rõ ràng ông muốn gửi đến tôi thông điệp rằng ông sẵn sàng chờ đợi tôi cho dù ông buộc phải đọc tới mẩu rao vặt cuối cùng khi không còn gì để đọc nữa.

Qua cái cách ông vung vẩy tờ báo trên tay, tôi e rằng ẩn ý của ông còn đi xa hơn: có vẻ như nếu cần, ông sẽ bắt đầu đọc lại tờ báo đến lần thứ hai và hơn thế nữa. Nghĩ vậy, tôi đành vùi đầu vào những con chữ mà lúc này đối với tôi đã như những kẻ tử thù, tâm trạng đó càng khiến tôi khó mà ghi nhớ chúng vô đầu óc.

Chắc các bạn cũng có thể đoán ra khi tôi đã thuộc tạm tạm, nghĩa là không trôi chảy lắm thì cơ thể tôi đã bị giắc ngủ đánh gục một cách không thương tiếc.

a) Khi ở nhà, bạn nhỏ phải học bài vào những thời gian nào? Việc học bài ở nhà của bạn được quy định thế nào?

.....

.....

.....

b) Những chi tiết nào cho thấy hôm đó bạn nhỏ không hào hứng với việc học và học không hiệu quả?

.....

.....

.....

c) Vì sao bạn nhỏ được yêu cầu học lại bài lần nữa? Bạn có thực hiện nghiêm túc yêu cầu đó của ba bạn hay không? Vì sao?

.....

.....

.....

- d) Qua lời kể của bạn nhỏ về ba mẹ và việc học bài ở nhà của mình, em thấy bạn nhỏ là người thế nào?
-
-

- e) Theo em, vì sao ba mẹ mong muốn con cái học hành chăm chỉ, nghiêm túc?
-
-

2 Luyện từ và câu

Luyện tập sử dụng dấu gạch ngang

- a) Nêu công dụng của dấu gạch ngang trong các đoạn văn dưới đây:

Theo Báo cáo tình hình kinh tế – xã hội quý IV và năm 2022 của Tổng cục Thống kê, lượng khách quốc tế đến Việt Nam trong năm 2022 đạt hơn 3,66 triệu lượt người.

Công dụng của dấu gạch ngang:

.....

.....

Nhờ đọc sách và xem phim ảnh, tôi mới biết và hình dung được sông Bến Hải – dòng sông nằm ngang vĩ tuyến 17 – đã ghi dấu những trang sử hào hùng của dân tộc Việt Nam ta.

Công dụng của dấu gạch ngang:

.....

.....

- b) Chép lại các câu dưới đây sau khi thêm dấu gạch ngang vào chỗ thích hợp.

- (1) Từ thị xã Sơn Tây về chùa Sùng Phúc tên gọi cũ của chùa Tây Phương còn 18 cây số nữa.
-
-

- (2) Vịnh Hạ Long vùng biển đảo của thành phố Hạ Long thuộc tỉnh Quảng Ninh được UNESCO công nhận là Di sản Thiên nhiên Thế giới.
-
-

- (3) Địa đạo Củ Chi hệ thống phòng thủ trong lòng đất ở huyện Củ Chi được quân kháng chiến Việt Minh và Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam đào trong thời kì Chiến tranh Đông Dương và Chiến tranh Việt Nam.
-
-

- c) Viết 2 – 3 câu về địa danh mà em biết, trong đó có dùng dấu gạch ngang để đánh dấu bộ phận chủ thích, giải thích.
-
-
-

3 Viết

Luyện viết đoạn văn thể hiện tình cảm, cảm xúc về một câu chuyện

Đề bài: Viết đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc của em về một câu chuyện mang đến cho em những bài học quý.

- a) Lập dàn ý theo yêu cầu của đề bài.

Phần mở đầu	Giới thiệu câu chuyện (tên câu chuyện, tên tác giả), nêu ấn tượng chung về câu chuyện.
Phần triển khai	Tóm tắt câu chuyện, nêu những điều yêu thích ở câu chuyện, nêu tình cảm, cảm xúc đối với câu chuyện.

Phần
kết thúc

Nêu ý nghĩa, giá trị của câu chuyện đối với bản thân và mọi người.

.....

.....

.....

- b) Viết đoạn văn dựa theo dàn ý đã lập.

Đẹp như tranh

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Ở bản Giang Mồ⁽¹⁾

(Trích)

Hoài Khanh

Nhà sàn men chân núi
Lô nhô giống bầy rùa
Ruộng bậc thang thoai thoái
Mây ùa xuống nô đùa.

Lốc cốc tiếng mõ khua
Trâu cõng chiều về bản
Bạn gái nào thêu thùa
 Tay hứng đầy nắng đỏ.

Róc rách dòng suối nhỏ
Chim líu lo chuyền cành
Đàn em thơ gùi chữ
Con đường mòn lượn quanh.

Thung lũng đẹp như tranh
Nhà nhà thơm xôi cẩm
Giọng hát ai say đắm
Mời trăng lên cuối trời.

Theo cha câu cá suối
Cùng mẹ hái ngô nương
Đánh trống chiêng mở hội
Mùa reo vui bản Mường.

⁽¹⁾ Giang Mồ: một bản làng đẹp của đồng bào dân tộc Mường ở xã Bình Thanh, huyện Cao Phong, tỉnh Hòa Bình.

- a) Ở khổ thơ đầu, toàn cảnh bản Giang Mồ như một bức tranh được “vẽ” bằng những câu thơ giàu hình ảnh. Hãy viết 3 – 4 câu tả lại bức tranh ấy.
-
.....
.....

- b) Vẻ đẹp của bản Giang Mồ được tác giả cảm nhận bằng nhiều giác quan. Dựa vào khổ thơ 2, 3, 4, em hãy tìm những chi tiết cho thấy điều đó.

Âm thanh

Hình ảnh, màu sắc

Hương vị

- c) Đọc lại những câu thơ nhắc tới các bạn nhỏ của bản Giang Mồ. Em có nhận xét gì về những hoạt động, việc làm của các bạn?
-
.....
.....

- d) Nêu cảm nhận của em về cảnh vật, cuộc sống ở bản Giang Mồ.
-
.....
.....

- e) Bài thơ có nhiều hình ảnh so sánh, nhân hoá. Em thích hình ảnh nào nhất? Vì sao?

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về biện pháp điệp từ, điệp ngữ

- a) Đọc bài ca dao dưới đây và trả lời câu hỏi.

Anh đi anh nhớ quê nhà
Nhớ canh rau muống, nhớ cà dầm tương
Nhớ ai dãi nắng dầm sương
Nhớ ai tát nước bên đường hôm nao.

- Từ “nhớ” được lặp lại mấy lần?

- Việc lặp lại từ “nhớ” có tác dụng gì trong việc diễn tả tâm trạng, cảm xúc của người xa nhà, xa quê lâu ngày?

- b) Gạch dưới những từ ngữ được lặp lại trong đoạn thơ dưới đây. Theo em, việc lặp lại những từ ngữ đó có tác dụng gì trong việc miêu tả sự chuyển động của các kim đồng hồ?

Bác kim giờ thận trọng
Nhích từng li, từng li

Anh kim phút lâm lì
Đi từng bước, từng bước

Bé kim giây tinh nghịch
Chạy vút lên trước hàng

Ba kim cùng tới đích
Rung một hồi chuông vang.

(Hoài Khánh)

- c) Gạch dưới các từ ngữ được lặp lại trong đoạn văn dưới đây và cho biết việc lặp lại các từ ngữ đó có tác dụng gì.

Căn nhà tôi ở núp dưới rừng cọ. Ngôi trường tôi học cũng khuất trong rừng cọ. Ngày ngày đến lớp, tôi đi trong rừng cọ. Không đếm được có bao nhiêu tàu lá cọ xoè ô lớp kín trên đầu. Ngày nắng, bóng râm mát rượi. Ngày mưa, cũng chẳng ướt đầu.

(Theo Nguyễn Thái Vận)

3 Viết

Luyện viết đoạn văn thể hiện tình cảm, cảm xúc về một bài thơ

- a) Đọc đoạn văn dưới đây và điền thông tin vào bảng.

Tôi chưa từng đặt chân đến các bản làng miền núi, vì thế tôi rất thích đọc những bài thơ như bài *Ở bản Giang Mồ* của nhà thơ Hoài Khanh. Nhà thơ như “vẽ” lại bằng thơ khung cảnh thiên nhiên và cuộc sống con người ở bản Giang Mồ – một bản làng bình yên giữa thiên nhiên tươi đẹp. Bài thơ cuốn hút tôi trước hết ở những hình ảnh so sánh, nhân hóa giàu sức gợi tả khiến cảnh vật trở nên sống động, rõ ràng: những mái nhà sàn lô nhô như bầy rùa bò dưới chân núi, đàn trâu cõng trời chiều về bản, mây ùa xuống ruộng bậc thang để nô đùa, bản làng đẹp như tranh,... Bài thơ còn gợi lên những cung bậc âm thanh rộn rã, vần vương ở miền quê ấy – tiếng mõ trâu khua lốc cốc, tiếng suối róc rách, tiếng chim líu lo, tiếng hát ai vang ngân như mời vầng trăng mọc ở cuối trời... Đặc biệt, hình ảnh “Đàn em thơ gùi chữ / Con đường mòn lượn quanh” đã làm cho cảnh vật thêm ấm áp, thân thương. Đọc bài thơ, hình ảnh bản Giang Mồ tươi đẹp cứ hiện lên trong tâm trí tôi với biết bao sắc màu, âm thanh, hương vị. Tôi ao ước được đến thăm bản làng để tận mắt ngắm cảnh vật thiên nhiên, để hòa mình vào cuộc sống bản Mường nơi đây. Thật thú vị biết bao!

Phân mở đầu	<ul style="list-style-type: none"> – Từ đầu đến – Nội dung chính:
Phân triển khai	<ul style="list-style-type: none"> – Từ đến – Nội dung chính:
Phân kết thúc	<ul style="list-style-type: none"> – Phần còn lại. – Nội dung chính:

- b) Em học được điều gì về cách viết đoạn văn thể hiện tình cảm, cảm xúc về một bài thơ.

--

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Những đốm nắng vàng

Theo Trần Quốc Toàn

Toà soạn⁽¹⁾ giao cho tôi việc chụp cho được ảnh thiếu nhi Đồng Tháp Mười sống chung với lũ.

Trong chuyến đi ấy, tôi đã chụp được rất nhiều cảnh sống chung với lũ của các bạn nhỏ. Cảnh sống chung với lũ này mới thú chứ: Một cô bé chắc lớp 4, lớp 5 chi đó đã biết cầm chèo lái, đưa con xuồng ba lá trôi nhẹ nhàng theo một tay lưới giăng để người ngồi đằng mũi – chắc là ba em – gỡ những con cá mắc lưới. Cô bé chỉ chèo một tay, tay kia vẫn cầm một cuốn sách chăm chú đọc. Tôi lắp ống kính tê lê⁽²⁾ chụp gần lại, thấy được cả tên cuốn sách *Mùa cá linh*, thấy được cả dây hoa vàng em đội trên đầu, vàng óng ánh như vương miện công chúa.

Tôi ghé thăm bạn tôi dạy tại một trường học ở đây. Giờ này muốn vào trường phải lội nước tới ngang ngực. Tôi đành gửi lại máy ảnh cho anh bạn cùng toà soạn. Sau một hồi vách đường đi giữa những vật hoa vàng, tôi đến được ngôi trường ngói đỏ khang trang, đẹp như một toà thuỷ tạ. Quanh trường, những chiếc xuồng ba lá đậu có hàng có lối như một bãi giữ xe đẹp. Tiếc quá! Không mang máy để chụp bài giữ xuồng này. Có tiếng học trò đang đồng thanh một bài kể về một cậu bé yêu thích môn Địa lí, làm bài văn tả cảnh con sông quê mình,... Tôi vào nhà bạn, cả hai vợ chồng đang lên lớp, chỉ có bé Huỳnh Điểu ở nhà. Tôi theo bé hái bông điên điển về để nấu canh. Chúng tôi lên xuồng, bé Huỳnh Điểu cầm chèo, vừa hái điên điển vừa thủ thỉ kể chuyện. Tôi ngồi dưới, ngược mắt nhìn lên, thấy mái đầu nhỏ điểm hoa vàng. Tôi lại tiếc không mang máy ảnh theo để chụp những ngón tay măng đang hái một loài hoa ăn được như hái những đốm nắng vàng. Cao trên kia là bầu trời xanh, thành thử nhìn lên, tay bé như đang hái mây bông nõn nà... Không có máy thì tôi “chụp” bằng trí nhớ của mình. Lúc này, tôi thấy rừng điên điển biến thành rừng mai vàng, tôi thấy mùa xuân như đã về...

(1) **Toà soạn:** (tru sở) một cơ quan báo chí.

(2) **Ống kính tê lê (tele):** một loại ống kính máy ảnh giúp phóng to đối tượng ở xa.

- a) Nhân vật “tôi” – cán bộ nhiếp ảnh của một toà soạn – được giao nhiệm vụ gì?

- b) Trong số những cảnh sống chung với lũ của các bạn nhỏ, nhân vật “tôi” thấy thú vị khi chụp cảnh nào? Theo em, vì sao cảnh đó thể hiện được việc sống chung với lũ của các bạn nhỏ vùng Đồng Tháp Mười?

- c) Vì sao khi đi thăm một người bạn dạy ở trường học vùng lũ, nhân vật “tôi” đã thấy tiếc vì không mang theo máy chụp ảnh?

d) Không có máy ảnh, nhân vật tôi đã “chụp” bằng trí nhớ những hình ảnh nào?

e) Qua lời kể, tả của nhân vật “tôi”, em hãy nêu nhận xét về các bạn nhỏ vùng lũ.

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về điệp từ, điệp ngữ

a) Nêu tác dụng của việc lặp lại các từ ngữ in đậm trong mỗi đoạn thơ, bài thơ dưới đây.

Chợt một tiếng chim kêu:

– Chiếp, chiu, chiu! Xuân tới!

Tức thì trăm ngọn suối

Nỗi róc rách reo mừng

Tức thì ngàn chim muông

Nỗi hát ca vang dây...

(Võ Quảng)

Tiếng ve

Ve ve ve ve

Giục hoa phượng nở

Giục nắng mùa hè

Ngập tràn trang vở.

Ve ve ve ve

Râm ran khắp xóm

Từ phố đến quê

Hát hoài không chán.

(Nguyễn Lãm Thắng)

Ve ve ve ve

Hàng cây biết hát

Cánh chim bay về

Mắt nhìn ngơ ngác.

- b) Gạch dưới từ ngữ được lặp lại trong bài đồng dao dưới đây. Biện pháp điệp từ, điệp ngữ được sử dụng trong bài có tác dụng gì?

Ăn một bát cơm

Nhớ ơn người cày ruộng

Ăn một đĩa muống

Nhớ ơn người đào ao,

Ăn một quả đào,

Nhớ ơn người vun gốc,

Ăn một con ốc,

Nhớ ơn người đi mò,

Sang đò,

Nhớ ơn người chèo chổng,

Nằm võng,

Nhớ ơn người mắng dây,

Đứng mát gốc cây,

Nhớ ơn người trồng trọt.

(Đồng dao)

- c) Viết đoạn văn (3 – 5 câu) thể hiện tình cảm, cảm xúc của em về một bức ảnh đẹp, trong đó có sử dụng biện pháp điệp từ, điệp ngữ.

3 Viết

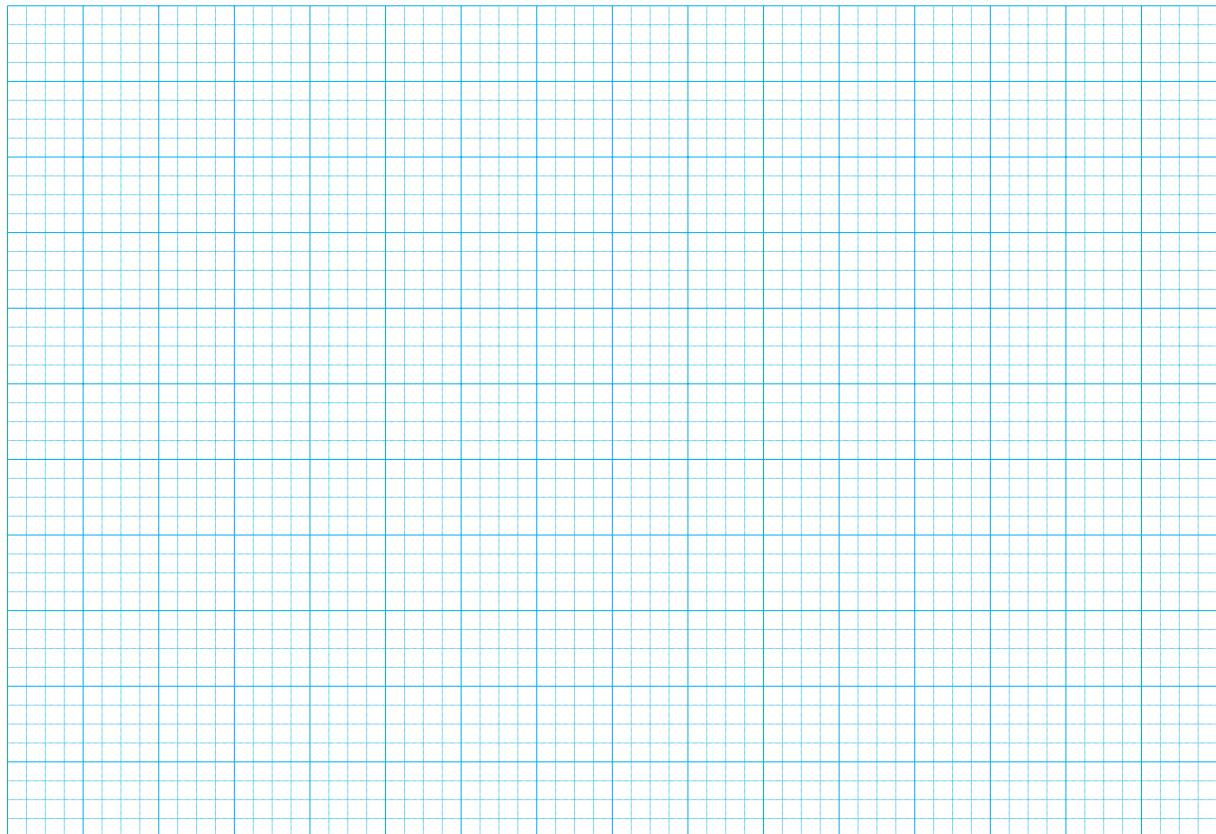
Luyện viết đoạn văn thể hiện tình cảm, cảm xúc về một bài thơ

Đề bài: Viết đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc của em về một bài thơ mà em có ấn tượng sâu sắc.

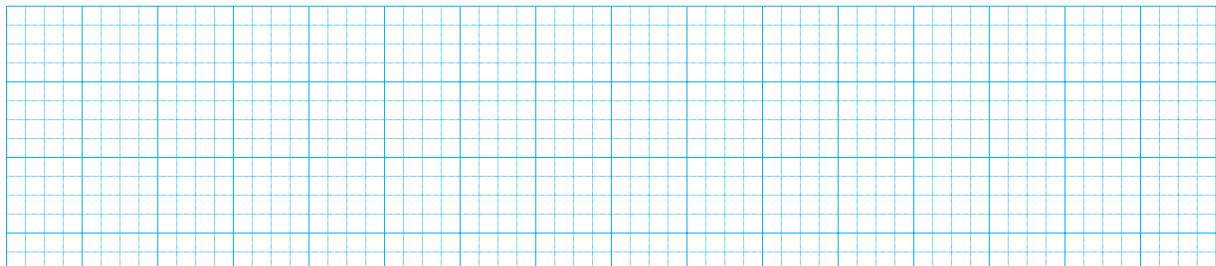
- a) Viết đoạn văn theo yêu cầu của đề bài.

Gợi ý:

- *Phần mở đầu*: Giới thiệu tên bài thơ, tên tác giả và nêu cảm nghĩ chung hoặc ấn tượng đặc biệt về bài thơ.
- *Phần triển khai*:
 - + Nêu những điều em yêu thích ở bài thơ (nội dung, ý nghĩa bài thơ, những hình ảnh đẹp, những lời thơ hay,...).
 - + Bộc lộ tình cảm, cảm xúc của em đối với bài thơ.
- *Phần kết thúc*: Khẳng định cái hay, cái đẹp, ý nghĩa của bài thơ.

- b) Viết lại 1 – 2 câu văn em muốn viết hay hơn hoặc nêu những điều em muốn chỉnh sửa trong đoạn văn đã viết.

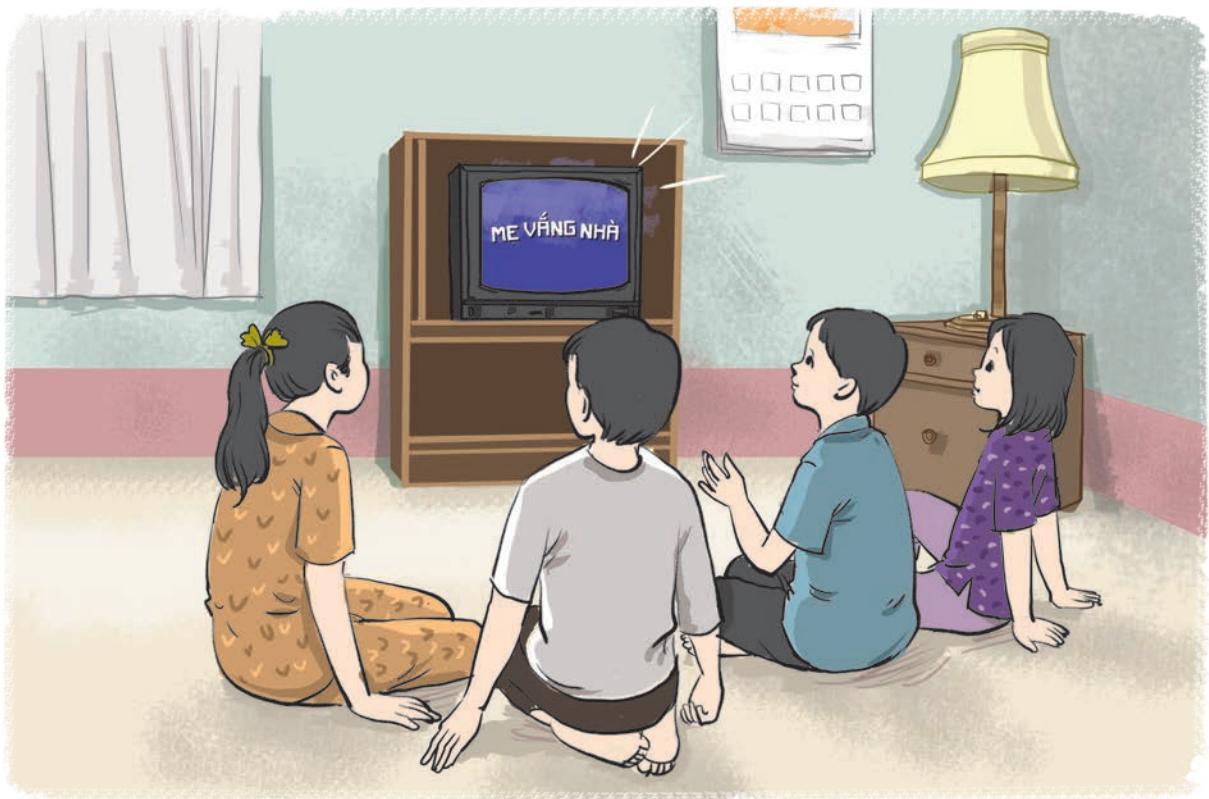

Điện ảnh và cuộc sống

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Phim Mẹ vắng nhà

Theo Lê Hồng Lâm

Mẹ vắng nhà – một bộ phim xuất sắc của đạo diễn Nguyễn Khánh Dư – kể về cuộc sống của chị Út Tịch và 5 đứa con thơ trong bối cảnh chiến tranh khốc liệt. Khi chị Út Tịch đi làm nhiệm vụ tải lương, tải đạn cho bộ đội, các con của chị phải tự chăm sóc nhau, trong đó Bé – cô chị lớn, chưa đến 10 tuổi – phải thay mẹ chăm lo cho các em.

Thành công của bộ phim nhờ vào tài năng chỉ đạo diễn xuất, tạo dựng không khí, bối cảnh của đạo diễn. Các diễn viên nhí hoá thân thành những đứa trẻ vùng sông nước miền Tây, biết chèo thuyền, leo cầu khỉ, biết bảo ban nhau chui vào hầm tránh bom khi máy bay giặc đi càn, tự biết phân việc, nấu nướng, chăm sóc nhau... Dù phải trưởng thành sớm trong hoàn cảnh mẹ vắng nhà, những đứa trẻ vẫn bộc lộ vẻ ngây thơ, ngộ nghĩnh, tạo nên những khoảnh khắc xúc động và những tiếng cười trong trẻo.

Không chỉ thành công trong những cảnh mô tả sinh hoạt sống động, đáng yêu của những đứa trẻ vắng mẹ và bối cảnh làng quê Nam Bộ, bộ phim còn có những góc quay bay bổng, giàu hình tượng. Chẳng hạn, khi Bé trèo lên cây ngóng mẹ, dù không thấy bóng mẹ đâu, nhưng Bé đã tưởng tượng để kể cho các em hình ảnh mẹ đang dũng cảm chiến đấu với quân thù. Trong giấc mơ được cắp sách tới trường của Bé, đạo diễn đã để cho những con chữ nhảy múa, biến thành những chú chim bay lên trong không gian hoà bình, không còn bóng dáng của chiến tranh...

Cho đến nay, *Mẹ vắng nhà* vẫn là một bộ phim tuyệt đẹp và đáng yêu vô ngần về sức sống tuyệt vời, tình yêu thương và khả năng chịu đựng của những đứa trẻ trong chiến tranh.

a) Phim *Mẹ vắng nhà* kể về ai? Bộ phim do ai đạo diễn?

b) Đạo diễn phim Nguyễn Khánh Dư đã thành công như thế nào?

– Về chỉ đạo diễn xuất:

– Về tạo dựng không khí, bối cảnh cuộc sống:

– Về những góc quay đặc sắc:

c) Tác giả muốn nói gì qua đoạn kết của bài giới thiệu phim?

d) Qua bài giới thiệu, em có ấn tượng về điều gì nhất ở bộ phim *Mẹ vắng nhà*? Vì sao?

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về kết từ

a) Xếp 4 từ in đậm trong câu dưới đây vào nhóm thích hợp.

Tôi thích **xem** phim hoạt hình **và** **phim** khoa học viễn tưởng

Danh từ	Vị ngữ	Đại từ	Kết từ
.....
.....
.....

b) Theo em, các từ in đậm trong đoạn dưới đây được gọi là gì? Nêu tác dụng của chúng.

Nhờ xem những bộ phim hoạt hình **của** Việt Nam **hoặc** nước ngoài, các em nhỏ có cơ hội nâng cao tính sáng tạo và bồi đắp trí tưởng tượng. Các em có thể nghĩ ra những ý tưởng mới mẻ hay tạo ra những câu chuyện thú vị lấy cảm hứng ở các bộ phim đã xem.

(Theo Hoài An)

c) Trong các kết từ được in đậm dưới đây, kết từ nào được dùng theo cặp (cặp kết từ)?

Đoạt giải Bông Sen Vàng cùng năm (1980) **với** phim *Cánh đồng hoang* là *Mẹ vắng nhà* – một bộ phim thiếu nhi xuất sắc **của** đạo diễn Nguyễn Khánh Dư. **Không những** thế, hai bộ phim này **còn** đoạt 2 giải thưởng quốc tế quan trọng tại Liên hoan phim Mát-xcơ-va (Nga) và Các-lô-vi Va-ry (Tiệp Khắc).

(Theo Lê Hồng Lâm)

- d) Đặt câu với 1 cặp kết từ, ví dụ: *vì... nên, nếu... thì, tuy... nhưng,...*
-
-

3 Viết

Luyện viết đoạn văn giới thiệu nhân vật trong một bộ phim

Yêu cầu: Tìm ý cho đoạn văn giới thiệu một nhân vật em yêu thích trong một bộ phim đã xem.

a) Chuẩn bị.

- Nhớ lại các bộ phim đã xem và chọn bộ phim nào em mới xem hoặc còn nhớ rõ nội dung và các tình tiết trong phim.
- Chọn nhân vật yêu thích để giới thiệu.

b) Tìm ý theo yêu cầu.

Phần mở đầu	Giới thiệu tên nhân vật yêu thích và tên bộ phim.
Phần triển khai	Nêu những đặc điểm nổi bật của nhân vật được thể hiện trong phim (về ngoại hình, hoạt động, suy nghĩ, lời nói,...) và dẫn chứng minh họa.
Phần kết thúc	Nêu nhận xét, cảm nghĩ về nhân vật và bộ phim.

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Cồng chiêng Tây Nguyên

Cồng chiêng Tây Nguyên là loại nhạc khí bằng hợp kim đồng, có khi pha vàng, bạc hoặc đồng đen. Cồng là loại có núm, chiêng không núm. Cồng chiêng có nhiều cỡ, đường kính từ 20, 50 đến 60 cm, loại cực đại tới 90 – 120 cm.

Các dàn cồng chiêng thường gồm nhiều bộ. Mỗi bộ có số lượng khác nhau và đảm nhiệm những chức năng riêng trong cuộc hoà tấu. Khi chơi, người đánh cồng chiêng có thể di chuyển, còn động tác thì đa dạng như nghiêng mình, cúi người, khom lưng... Khi biểu diễn theo vòng tròn, các nghệ nhân đánh và di chuyển dàn cồng chiêng từ phải qua trái với ý nghĩa ngược chiều với thời gian, hướng về nguồn cội.

Cồng chiêng được sử dụng trong đám cưới, làm nhà mới, làm rẫy, trong các lễ hội, như Lễ mừng lúa mới, Lễ cúng bến nước,... Không chỉ có vậy, tiếng cồng chiêng còn đem đến cho đời sống của người Tây Nguyên sự lãng mạn. Nó chắp cánh cho những áng sử thi, thơ ca xúc động lòng người.

Lễ hội cồng chiêng được tổ chức hằng năm còn là một hoạt động vừa có ý nghĩa bảo tồn bản sắc văn hoá vừa là một sản phẩm du lịch hút khách. “Không gian văn hoá cồng chiêng Tây Nguyên” được UNESCO công nhận là “Kiệt tác di sản truyền khẩu và phi vật thể của nhân loại” vào ngày 15 tháng 11 năm 2005. Sự kiện này khơi dậy niềm tự hào về truyền thống văn hoá vừa đa dạng, vừa độc đáo và giàu bản sắc của các dân tộc Tây Nguyên.

- a) Cồng chiêng được làm bằng chất liệu gì? Có kích thước như thế nào?

- b) Cồng chiêng được sử dụng vào những dịp nào? Cách chơi cồng chiêng có gì đặc biệt?

- c) Đoạn cuối của bài nói gì về sự đặc sắc của cồng chiêng Tây Nguyên?

- d) Tìm đọc thêm trên báo chí, in-tơ-nét về Không gian lễ hội cồng chiêng Tây Nguyên và ghi thông tin đọc được vào các mục sau:

– Tên 5 tỉnh Tây Nguyên thuộc Không gian văn hoá cồng chiêng:

– Chủ thể của Không gian văn hoá cồng chiêng: gồm các dân tộc như Ba-na,

– Các lễ hội có sử dụng cồng chiêng:

2 Luyện từ và câu

Luyện tập về kết từ

- a) Gạch chân kết từ có trong đoạn văn sau và ghi ra cắp kết từ đã được sử dụng.

Phim *Cuộc phiêu lưu của ong vàng* được chuyển thể từ bộ truyện *Cuộc phiêu lưu kí lạ của ong vàng* của nhà văn Vũ Duy Thông. Chuyện phim kể về một chú ong vàng bướng bỉnh luôn có những đòi hỏi khác với mọi người. Vì không chịu vâng lời, nên ong vàng đã tự ý sang sông một mình để thám hiểm. Trên chặng đường này, ong vàng gặp rất nhiều rắc rối. Nhờ đó, cậu đã nhận được những bài học ý nghĩa.

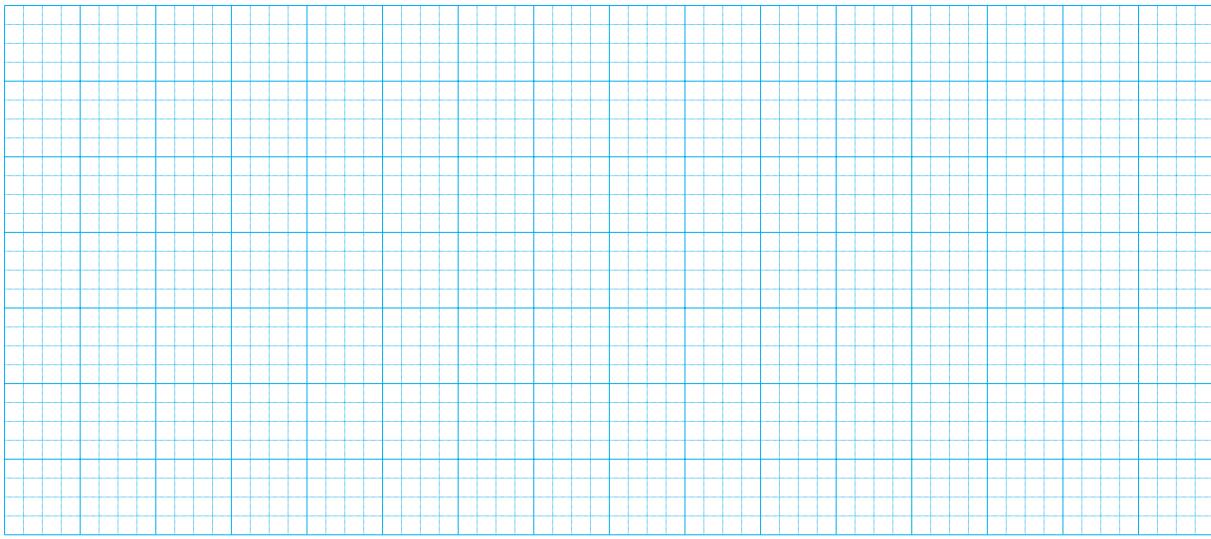
– Cắp kết từ:

- b) Điền kết từ phù hợp vào mỗi chỗ trống trong những câu sau:

- Cồng chiêng là hai loại nhạc khí phổ biến đồng bào Tây Nguyên.
- Tôi rất thích bộ phim hoạt hình *Kẻ trộm mặt trăng* nó rất hài hước thú vị.
- bộ phim *Mẹ vắng nhà*, cô chị Bé cùng đàn em bốn đứa là những nhân vật chính.
- Trong bộ phim truyền hình *Đất phương Nam*, gặp nhiều khó khăn trên đường tìm cha, bé An luôn nhận được sự đùm bọc, yêu thương của mọi người.
- còn nhiều khuyết điểm, Nô-bi-ta – nhân vật chính trong phim *Đô-rê-mon*, cũng có các tài lẻ như tài bắn súng thiện xạ, tài chơi đàn dây.

- c) Viết 4 – 5 câu có kết từ để giới thiệu về một bộ phim em đã xem.

3 Viết

Luyện viết đoạn văn giới thiệu nhân vật trong một bộ phim

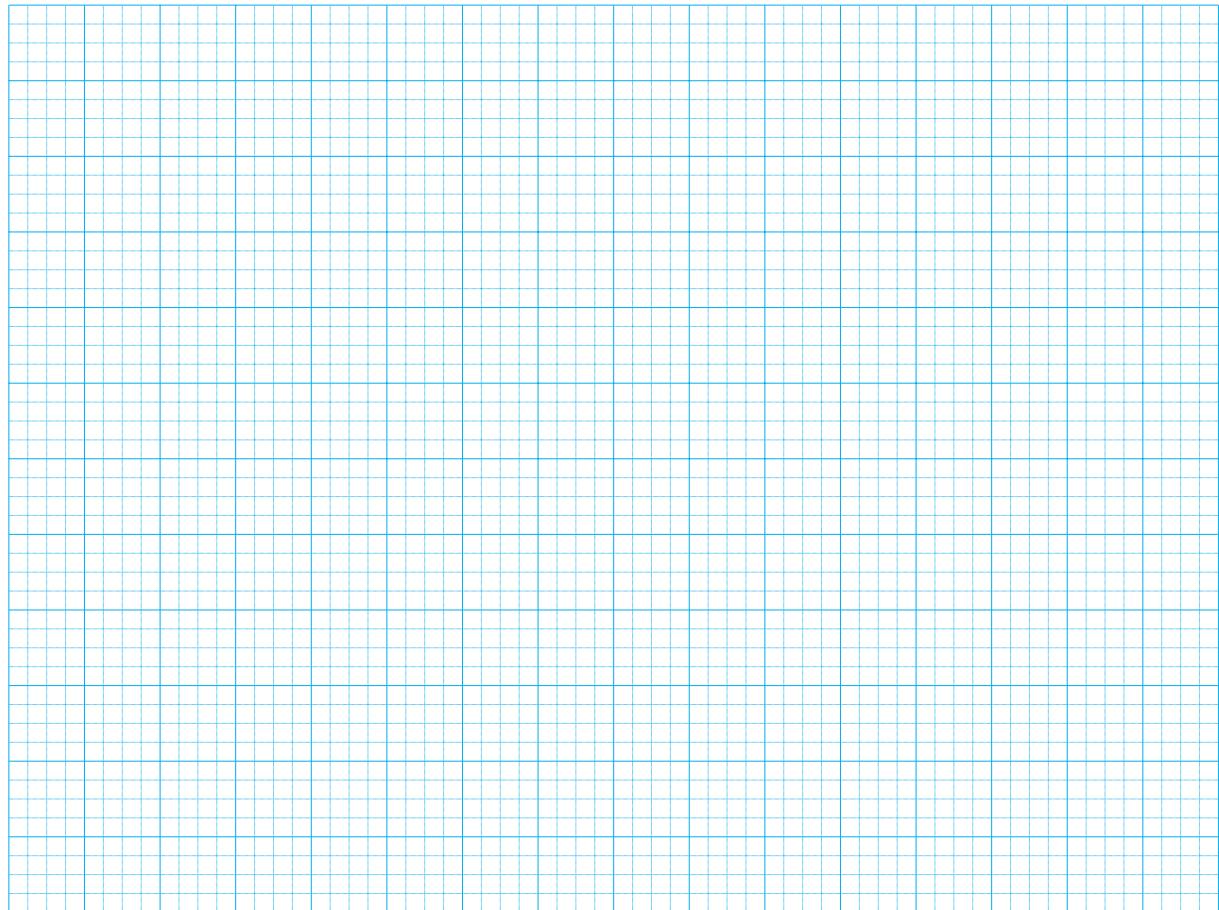
Đề bài: Viết đoạn văn giới thiệu một nhân vật em yêu thích trong một bộ phim đã xem.

a) Chuẩn bị.

Xem lại phần tìm ý trong hoạt động Viết ở Tuần 16 và ghi lại ý chính cho từng phần.

Phần mở đầu
Phần triển khai
Phần kết thúc

b) Dựa vào phần chuẩn bị, viết đoạn văn theo yêu cầu của đề bài.

c) Đọc lại đoạn văn, sửa những lỗi đã mắc về dùng từ, đặt câu, lỗi chính tả.

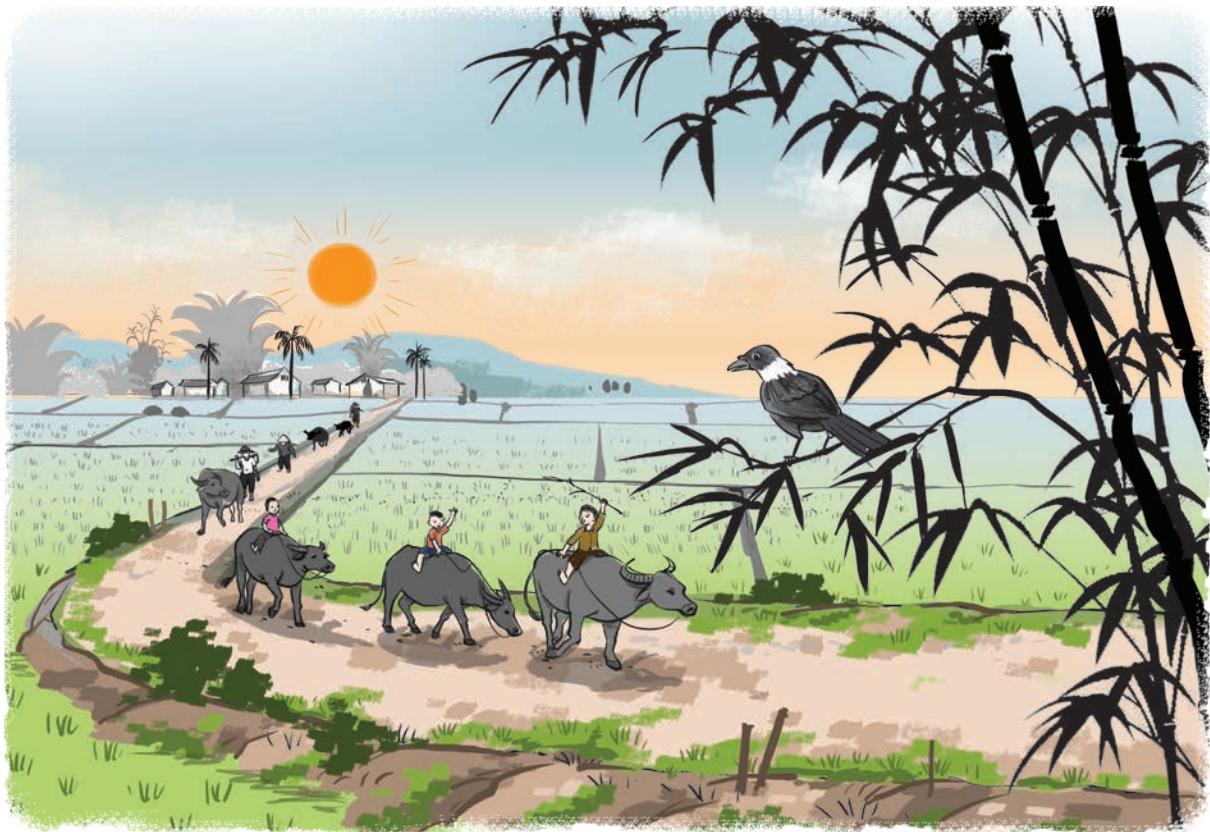
Lỗi về dùng từ	Đã viết:	Sửa lại:
Lỗi về đặt câu	Đã viết:	Sửa lại:
Lỗi chính tả	Đã viết:	Sửa lại:

Ôn tập cuối học kì 1

1 Đọc và thực hiện yêu cầu

Chích choè báo sáng

Theo Ngô Văn Phú

Từ lúc trời còn tối và lạnh, đã nghe từ bờ tre vọng vào tiếng chích choè báo sáng. Con chích choè kiếm ăn ở tầng thấp. Nơi cao nhất khi nó đậu chỉ là những cành tre trung bình. Đôi khi, bay qua làng, mỗi cánh, nó đậu trên mái nhà ngóng phương hướng rồi bay đi.

Chích choè báo sáng, tiếng hót ríu ran, lảnh lót. Chim hót giọng thanh nhưng thật đanh, từng đoạn nhỏ rồi lại hót, hót liên tục. Con chim là đồng hồ báo thức của cả làng. Tiếng hót của con chim cần mẫn giục giã mọi người ra đồng cày cấy, gặt, xới xáo... Tiếng hót đánh thức cả làng. Trẻ con dậy học thêm lúc ban sớm để dễ nhập tâm... Người nào lo chợ búa thì cũng dậy để kịp vào phiên cho sớm.

Chích choè xinh xắn, mình khoác áo đen pha trắng. Có truyền thuyết cho rằng chim là hồn của một kẻ giàu có, phong lưu xưa. Trước đây, gia sản đầy ruộng đầy đồng, nhà ngói năm gian, vườn cây ao cá... Anh ta suốt ngày đóng áo theo cặp áo trắng rong chơi, lúc thả chim, lúc đi hát hội cả tháng không về... Chẳng bao lâu, vườn ruộng bán hết. Khi chết hóa thành con chích choè, hối hận nên ban mai nó hót giục giã mọi người hãy làm làm, cẩn cù, đó là cái gốc của nhà nông...

Có lẽ trong đám chim đồng, chích choè được mọi người thầm lặng quý mến. Người ta thấy chim hết lòng vì làng xóm, không những đó là những tiếng hót ríu ran sớm nhất của chim chóc mà còn giục giã thôi thúc chuyện làm ăn...

Sáng sớm, cỗng làng rộn rã. Từ trong làng, người người tấp nập ra đồng. Tiếng móng trâu nện trên đường, trong ánh nắng mai, người trai cày lũng thũng vác cày, vác bừa theo trâu. Những cô gái thì mang quang, liềm đi cắt cỏ, những phụ nữ thì người vác cuốc, người quẩy mạ ra đồng....

Chích choè vẫn hót, tiếng hót ríu ran, thúc giục, dọc những con đường quê.

a) Tiếng hót của chích choè vọng ra từ đâu? Vào thời điểm nào trong ngày?

b) Những ý nào trong bài nêu lên đặc điểm tiêu biểu của chim chích choè?

- Dậy sớm nhất trong các loài chim chóc.
- Kiếm ăn ở tầng thấp.
- Nơi đậu cao nhất là những cành tre trung bình.
- Chích choè thích đậu trên mái nhà.
- Tiếng hót ríu ran, lảnh lót.
- Giọng hót thanh nhưng thật đanh.
- Hót từng đoạn nhỏ rồi lại hót, hót liên tục

c) Đối với dân làng, tiếng hót của chim chích choè có ý nghĩa thế nào?

- d) Dựa vào những từ ngữ miêu tả tiếng hót của chích choè, em hãy giải thích vì sao tiếng chim như “đồng hồ báo thức” thúc giục mọi người mỗi buổi sớm mai.

.....

.....

.....

.....

- e) Theo em, truyền thuyết về chim chích choè thể hiện cách giải thích thú vị của người xưa về những đặc điểm nào của chích choè?

.....

.....

.....

.....

- g) Bài học cuộc sống mà người xưa muốn gửi gắm trong truyền thuyết về chim chích choè là gì?

.....

.....

.....

.....

- h) Nêu cảm nghĩ của em khi đọc đoạn cuối câu chuyện (từ “Sáng sớm, cỗng làng rộn rã...” đến hết).

.....

.....

.....

.....

- i) Tìm từ đồng nghĩa với mỗi từ sau:

k) Từ in đậm trong câu dưới đây được dùng với nghĩa gốc hay nghĩa chuyển?

Đôi khi, bay qua làng, mỗi **cánh**, nó đậu trên mái nhà ngóng phương hướng rồi bay đi.

.....

I) Đặt 2 câu có từ “cánh” theo yêu cầu dưới đây:

– Từ “cánh” mang nghĩa gốc:

.....

– Từ “cánh” mang nghĩa chuyển:

.....

3 Viết

Chọn 1 trong 2 đề sau:

Đề 1. Viết đoạn văn giới thiệu về một nhân vật mà em có ấn tượng sâu sắc trong một cuốn sách đã đọc hoặc một bộ phim đã xem.

Đề 2. Viết đoạn văn nêu tình cảm, cảm xúc của em về một câu chuyện hoặc một bài thơ em yêu thích.

Chịu trách nhiệm xuất bản: Chủ tịch Hội đồng thành viên kiêm Tổng Giám đốc **Nguyễn Tiến Thành**

Chịu trách nhiệm nội dung: Tổng biên tập **Phạm Vĩnh Thái**

Tổ chức và chịu trách nhiệm bản thảo: Phó Tổng biên tập **Nguyễn Văn Tùng**

Tổng Giám đốc CTCP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội **Lê Thành Anh**

Biên tập nội dung: Cao Tuyết Minh – Phạm Lan Anh

Trình bày bìa: Bùi Quang Tuấn

Thiết kế sách: Đinh Thuỷ Linh

Minh họa: Phùng Duy Tùng

Sửa bản in: Phạm Lan Anh

Chế bản: Công ty CP Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội

Bản quyền thuộc Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam
và Công ty cổ phần Đầu tư và Phát triển Giáo dục Hà Nội.

Tất cả các phần của nội dung cuốn sách này đều không được sao chép, lưu trữ,
chuyển thể dưới bất kì hình thức nào khi chưa có sự cho phép bằng văn bản
của Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam và Công ty cổ phần Đầu tư và Phát triển
Giáo dục Hà Nội.

BÀI TẬP PHÁT TRIỂN NĂNG LỰC **TIẾNG VIỆT 5 – TẬP MỘT
THEO CHƯƠNG TRÌNH GIÁO DỤC PHỔ THÔNG 2018**

Mã số: **GOLH5V001A24**

Mã ISBN: **Tập một: 978-604-0-43516-3**

Tập hai: 978-604-0-43517-0

In ... bản, khổ 19 x 26.5 cm

Tại ...

Số ĐKXB: 2766-2024/CXBIPH/20-1530/GD

Số QĐXB: .../QĐ-GD ngày ... tháng ... năm ...

In xong và nộp lưu chiểu tháng ... năm 2024